

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΣ
ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Ἐκδίδεται κατὰ Σάββατον

ΣΥΝΔΡΟΜΗ 12 ΜΗΝΩΝ

Ἀρχομένη ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου ἕως Ἰουλίου

Ἑωτερικοῦ δρ. 0—Ἐξωτερικοῦ δρ. χρ. 10

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΓΑΛΑΝΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ «ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΣ»

ΟΔΟΣ ΚΥΔΑΘΗΝΑΙΩΝ ΑΡΙΘ. 18

(Παραπλεύρως ἀστυν. τμήματος Πλάκας)

Ο ΥΦΗΓΗΤΗΣ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ Κ. ΔΥΟΒΟΥΝΙΩΤΗΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΟΓΜΑΤΙΚΗΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΟΓΙΚΗΝ

(Συνέχεια τῆς προηγούμενης ἀριθμῶν)

ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦτω (σελ. 11—21) κατακρίνει τὴν δογματικὴν ἡμῶν ὡς ἀφορμωμένην ἐξ ἐσφαλμένων τελείως καὶ ἀντιχριστιανικῶν ἀρχῶν, ἀμαρτάνουσιν δὲ καὶ ἐν τοῖς ἐπὶ μέρους περὶ πολλὰ. Αἱ ἀντιχριστιανικαὶ ἀρχαὶ εἶνε τὸ μὲν ἡ ἀπόρριψις τῶν ἐμφύτων ἐννοιῶν ἢ συνεπαγομένη καὶ τὴν ἀπόρριψιν τοῦ ἐμφύτου τῆς ἰδέας τοῦ Θεοῦ κατὰ τὰ περὶ τοῦτου διδάγματα τῆς νεωτέρας φιλοσοφίας, τὸ δὲ ἡ ἐκδοχὴ τῶν ιδιωμάτων τοῦ Θεοῦ ὡς ὑποκειμενικῶν. Μὴ δυνάμενοι γὰρ εἰσελθωμεν εἰς λεπτεμερεῖ ἠνέλυσιν τῶν γνωματευμάτων τούτων τοῦ ἐκκενικοῦ τῶν συνεχομένων πρὸς πολλὰς καὶ ποικίλας πλάνας, συμπτύσσομεν ὅτι διὰ μακρῶν λέγομεν ἐν τῇ Δογματικῇ εἰς τοὺς ἐξῆς ἀφορισμοὺς :

Α'. Ἡ ἔννοια τοῦ Θεοῦ καὶ εἶνε καὶ δὲν εἶνε ἐμφύτος. Δὲν εἶνε ἐμφύτος ἐὰν ἐκλαμβάνῃ τις αὐτὴν ὡς ἀποτελεσμένην καὶ πλήρη, ἐνυπάρχουσαν ἀσυνειδήτως ἐν τῇ ψυχῇ παντὸς ἀνθρώπου καὶ βαθμῶδὸν ἀποκαλυπτομένην. Εἶνε δὲ ἐμφύτος, ἐὰν ἐννοῇ τις τὴν ἐνδογενῆ ἰκανότητα καὶ φορὰν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς αὐτόματον διάγνωσιν τοῦ Θεοῦ ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ. Ἡ ἔννοια τοῦ Θεοῦ κατὰ ταῦτα μορφοῦται ἐν ἡμῖν ἐκ τῆς θεωρίας τῶν ἔργων αὐτοῦ, τοῦ ἀνθρώπου ἀγομένου φάσει πρὸς αὐτόν, καθ' ἣν εἵπομεν ἔννοιαν. Τῆς ἰδέας ταύτης ἔχονται καὶ οἱ Πατέρες τῆς ἐκκλησίας, οἵτινες ἠμιλοῦντες περὶ ἐμφύτου ἐννοίας τοῦ Θεοῦ ἀναπτύσσουσι πῶς ἐκ τῆς θεωρίας τῆς ἐξωτερικῆς φάσεως μορφοῦται ἐν τῇ ἀνθρώπῳ ἡ ἔννοια αὕτη.

Β'. Ἡ περὶ Θεοῦ ἀνθρώπινη γνώσις εἶνε ἀτελής καὶ κατ' ἀναλογίαν. Καθ' ὅσον δηλαδὴ ὁ Θεὸς δὲν εἶνε ὑπο-

κείμενον ἀμέσου θεωρίας, ἀλλ' ἡ ἔννοια αὐτοῦ μορφοῦται διὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τῶν ἔργων τῆς δημιουργίας, εἶνε φανερόν ὅτι ἡ ἐκ τοιαύτης πηγῆς θεωρησις δὲν δύναται γὰρ ἡ πλήρης, ἀλλ' ἀτελής καὶ κατ' ἀναλογίαν. Ὁμοίως δὲ καὶ αἱ θεῖαι ιδιότητες, αἱ ἐκ τῆς θεωρίας τῆς ἐξωτερικῆς φάσεως μορφοῦνται διὰ τῶν γνωστῶν ὁδῶν τῆς ἀφαιρέσεως, τῆς αἰτίας καὶ τῆς ὑπεροχῆς, εἶνε καὶ αὗται ἀτελεῖς καὶ κατ' ἀναλογίαν, ὥστε ἐκ τῶν πεπερασμένων ὄντων ἀπηρυσμέναι τοῦτο δὲ τοσοῦτον μᾶλλον, ὥστε καὶ τὰ ἐκ τῆς θείας Ἀποκαλύψεως περὶ θείων ιδιοτήτων ἀποκαλυπτόμενα δὲν λέγουσιν ἡμῖν νέον τι, ἀλλὰ καθάριστοι μόνον καὶ συμπληροῦσι τὴν ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς φάσεως μορφοῦμένην θεωρησίαν. Ζητεῖται τῶρα τίς ἡ σχέση τῶν ιδιοτήτων τούτων πρὸς τὴν θείαν οὐσίαν αὐτῇ, ἥτοι ἂν αὗται αἱ οὐτω μορφοῦνται καὶ εἰς τὴν σχέση τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν κόσμον ἀναφερόμεναι εἶναι ἀντικειμενικαὶ ἢ ὑποκειμενικαί, ἂν ἐπ' ἀρχῆς οἱ δὲ ἐν τῇ Θεῷ καθ' ἑαυτὸν, ἢ εἶνε ἀπλῶς ὑποκειμενικαὶ ἀντιλήψεις τῆς ἀπλῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ καὶ οὐδὲν πλέον. Καὶ τὰ δύο ἀκρα πρὸς τὴν ἀποφύγην τις. Καίτοι δηλαδὴ δὲν δυνάμεθα γὰρ φαντασθῶμεν τὸν Θεὸν ἄλλως ἢ χωρίζοντες ἐν αὐτῷ τὸν φορέα ἀπὸ τῶν θείων ιδιοτήτων, ἐν τοῖτοις ὡς πραγματικῶς δὲν δυνάμεθα γὰρ ἐκλάβωμεν τὰς θείας ιδιότητας, διότι οὕτω γὰρ χωρίζωμεν τὸν Θεὸν εἰς φορέα καὶ συμβεβηκότα, ἐπεὶ ἀσυμβίβαστον πάντη πρὸς τὴν ἀπλότητα τοῦ Θεοῦ. Ἀφ' ἑτέρου ὁμως δὲν δυνάμεθα γὰρ θεωρήσωμεν αὐτὰς καὶ ὡς ψιλὰς μόνον παραστάσεις, οὐδεμίαν σημασίαν πραγματικὴν ἐχούσας. Ἡ ἀληθὴς θεωρία τῶν θείων ιδιοτήτων ἐγκείται ἐν τῇ μέσῳ τῆς πραγματικῆς καὶ τῆς ὀνοματικῆς θεωρίας, μήτε ὡς ἀντικειμενικὰς διακρίσεις ἐν τῇ θείᾳ οὐσίᾳ, μήτε ὡς ψιλὰ δνόματα ἐκδεχόμενη τὰς θείας ιδιότητας, ἀλλ' ὡς ὑποκειμενικὰς παραστάσεις τῶν πραγματικῶν σχέσεων τοῦ ἀπείρου Θεοῦ πρὸς τὸν πεπερασμένον κόσμον. Τὰ τῇ Θεῷ ἀποδιδόμενα προσόντα, ὡς ἄριστα διετύπωσεν ὁ Μ. Βασίλειος, κατὰ πάντα τὸν ὑποκειμενικὸν αὐτῶν τύπον, εἶνε «ὁμολογία τοῦ κατ' ἀλήθειαν τῇ Θεῷ προσόντος». Ὁν τρόπον ὁ ἄλλω-

Ἐν σελ. 16 ὁ ἐπικριτὴς ψέγει ἡμᾶς γράψαντας «ὁ Θεὸς μένει πάντοτε ὁ αὐτός, ἔάν δὲ φαίνεται τῷ μὲν ἀγαθῷ εὖτους, τῷ δὲ κατὰ πλήρης ὁργῆς, ἡ διαφορὰ αὐτῇ ἀναφέρεται οὐχὶ εἰς τὸν Θεὸν ἀλλ' εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅστις παρεστάντων ἐκτὸν τῇ θεῷ νοοσούσῃ διέ μὲν ἄξιον μέρους, οὐτὲ δὲ ἄξιον ἀγάπης» τὸ φάσκει, παρατηρεῖ δὲ Nitzsch, μένει ἀειπῶντος τὸ αὐτὸ, εἰ καὶ προσπίπτει δδυνηρόν μὲν τῷ νοοοῦντι, ἀσπλάσιν δὲ τῷ ἐνυαίνοντι ὀφθαλμῷ». Ταῦτα εἰνε πρᾶσταταιμὰ, ὑποκροῦσι δὲ ἐπικριτῆς, καὶ ἄξια τὰ πρᾶβεῦνται μόνον ὑπὸ Διαμαρτυρομένην, ὅτινες τοιαυτὰ περὶ Θεοῦ φρονοῦντες συναποδέχονται ἴλων λογισμὸς ὅτι ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων ἐξαρτᾶται ἀπλῶς ἐκ τῆς ἡθικῆς αὐτῶν βελτιώσεως.

«ὁ ἐξίλαστικός θάνατος τοῦ Κυρίου, λέγει, ἀπόλλυσιν οὕτω τὴν ἐαυτοῦ σημασίαν, ὥστε ὁ ἄνθρωπος διορθῶν ἐαυτὸν δύναται ἄνευ ἐτέρου τὰ ἀπολάσσει τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ὡς ὁ πάσχων ὀφθαλμὸς ὀφθαλμὸς καθιστάμενος τοῦ φωτός». Τῆς τοιαύτης ἐπιχώσεως ὁμολογητὸν ὑπάλειψεν εἰς μέγα ἡμεῖς αὐτοί. Διότι γράφοντες τὸ ἀνωτέρω παραλείψαμεν τὰ εἰπωμεν ὅτι οἱ τε Πατέρες καὶ πάντες πάντων τῶν αἰώνων οἱ θεολόγοι οἱ τοῦ Θεοῦ ὡς ἀπλοῦ καὶ ἀναλ-
λοιώτου ἐχόμενοι διδάσκουσιν ὁμοφώνως ὅτι ὁ Θεὸς διαμένει ἀεὶ ὁ αὐτός, μὴ δυνάμενος τὰ συλλάβειν γένεσι ἀποφάσεις καὶ τὰ μεταλλάξει διαθέσεις. Ἐὰν δὲ λέγεται ὅτι ὁ Θεὸς ὅτε μὲν ἀπαύει, ὅτε δὲ μισεῖ, τοῦτο σημαίνει ὅτι μεταβάλλεται ὁ Θεὸς ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος παριστάς ἐαυ-
τὸν τῇ θεῷ δικαιοσύνῃ τὴν μὲν ὡς ἄξιον ἀγάπης, τὴν δὲ ὡς ἄξιον μίσους. Περὶ οὗτου τὸ πιστώσαμεν τὸ πρᾶγμα μόνον διὰ τοῦ Nitzsch χωρὶς τὰ ἐπικαλεσθῶμεν λ.χ. τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἱεροῦ Λόγου στήθους, οὗτινος τὴν σχετικὴν διδασκαλίαν ἀναπτύσσει ὁ Nitzsch. Ἐν τῇ Enarr. in Ps. 72, 7 ὁ ἱερὸς Λόγος τῆς παρατηρεῖ (') «quam bonus Deus Israel! Sed quibus? Rectis corde. Perversis quid? Perversis videtur. Non quod ullo modo pervertatur Deus. Absit; quod est, est. Sed quemadmodum sol oculos puros, sanos, vegetos, fortos habenti tranquillius apparet, in oculos autem lippos quasi tela aspera iaculat; intuentem illum vegetat, hunc exerceat, non mutatus, sed mutatum: sic cum coeperis esse perversus, et tibi Deus perversus videbitur; tu mutatus es, non illo Erit ergo tibi poena, quod bonis gaudium». Ἀλλὰ τότε ποῦ μένει ὁ ἐξίλαστικός θάνατος τοῦ Κυρίου, λέγει ὁ ἐπικριτής, ἀφ' οὗ ὁ ἁμαρτωλὸς σώζεται ἰδίαις δυνάμεσι; Ναι, ἀλλ' ὁ ἁμαρτωλός, κ. ὁφθαλμὸς, διὰ τὰ παρατήρησιν ἐαυτοῦ τῇ θεῷ δικαιοσύνῃ ἄξιον ἀγάπης, ἥτοι διὰ τὰ πράξει, ὡς λέγομεν, τὸ πνευματικὸν καλόν, πρέπει πρῶτον τὰ θεραπεύει ἐαυτόν, ὅν τρόπον καὶ ὁ πάσχων ὀφθαλμὸς τυγχάνει τοῦ φωτός ὀφθαλμὸς καθιστάμενος. Ἡ θεραπεία δὲ αὐτῇ τοῦ πάσχοντος, κατὰ στοιχειώδεις διδασκαλίας τῆς Κατηχήσεως, γίνεται, ἐὰν καὶ ἀφ' οὗ τύχη οὗτος τῆς ἀξιομισθίας τοῦ ἱλαστικοῦ θανάτου τοῦ Σωτήρος.

Ἐν σελ. 16 καυλίζει ὁ ἐπικριτής τὴν περὶ θείας παντοδυναμίας παραγράφον τῆς Δογματικῆς. Πάντες οἱ θεολόγοι οἱ αἰσθητικοὶ τάσεως ἢ σχολῆς ἀποδέχονται ὅτι

(*) ΣΗΜ. «Ὁ ἀγαθὸς ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ! Ἀλλὰ τίς; τοῖς ἐνθάδε τῇ καρδίᾳ, τοῖς διανοημένοις τί; ἡλλοιωμένος φαίνεται... ὅχι διότι ἄλλοιοῦται πῶς ὁ Θεός. Πολλοὶ γὰρ καὶ δεῖν εἶναι εἶναι. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἥλιος φαίνεται μὲν ἥρεμος τῷ ἔχοντι τοὺς ὀφθαλμοὺς καθαρούς, ὑγιεῖς, ζωηρούς, λοχυρούς· εἰς ὀφθαλμοὺς δὲ γλαυκούς προσπίπτει ὡς βέλος τραχύ· τὸν μὲν βλέποντα ζοφύρει, τὸν δ' ἄλλον βασανίζει, ὅχι διότι μεταβλήθῃ αὐτός, ἀλλὰ διότι μεταβλήθῃ ὁ ὀφθαλμός· οὕτως ἐν ἡρώεσσι τὰ διαστρέφονται, καὶ εἰς οὗ τὸ φανερὸν ὁ Θεός ἡλλοιωμένος· οὐ μεταβλήθῃ, ὅχι ἐπειδὴ. Ὅπερ λοιπὸν εἰς τοὺς ἀγαθούς εἶναι χάρις, εἰς οὓς δὲ εἶναι ποινή».

«οὐδεμίαν διαφορὰ ἐπ' ὅρχει μεταξὺ θελήσεως καὶ δυνάμεως τοῦ Θεοῦ», (περὶ. Simar Dogmat 1, 188.) ἥτοι εἰ ὁ Θεὸς ποιεῖ μὲν ὅσα θέλει (πραγματικὰ θελήσεις), δύναται δὲ ὅσα δύναιται τὰ θελήσει (ἀπόλυτος δυνάμεις τῆς θελήσεως). Ἡ ἀπόλυτος δὲ δυνάμεις τῆς θείας θελήσεως περιουσιάζεται ὁδὸς ὑπὸ τῆς πεπερασμένης φύσεως (ἐντεῦθεν τὸ θαῦμα δυνατόν), ἀλλ' ὑπὸ τῆς θείας αὐτοῦ φύσεως, καθ' ὅσον ὁ Θεὸς δὲν δύναται τὰ πράξει τι ἀντιβαῖον εἰς τὴν φύσιν αὐτοῦ ἢ εἰς τὴν λογικὴν καὶ ἠθικὴν αὐτοῦ τελειότητα, μὴ δυνάμενος τὰ καταστρέφει ἐαυτὸν (φυσικῶς ἀδύνατον) μηδὲ τὰ ψευδοῦς ἢ πράξει τι κακόν. Κατὰ τὴν τοιαύτην ἐνότητά δινύμεται καὶ θελήσεως ἐκδεχόμενοι τὸ χωρίον τοῦ ἱεροῦ Λαμνοκηνοῦ «ὅσα μὲν θέλει δύναται, οὐχ ὅσα δὲ δύναται θέλει», ἐξηγουμένθα αὐτὸ διὰ τοῦ «ὁ Θεὸς δύναιται ὅσα δύναται τὰ θελήσει». Ὁ δὲ ἐπικριτής ἀντὶ τὰ ἀποῖν μίαν Δογματικὴν καὶ τὰ ἴδη πῶς ἡ θεολογικὴ ἐπιστήμη πραγματεύεται τὸ ζήτημα τοῦτο, ἀναφέρων τὸ φυσικὸν ἀδύνατον ὅχι εἰς τὴν φύσιν τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' εἰς τὴν ἔκτετικὴν φύσιν, ὡς εἰ αὕτη ἡ δύναμις τὰ περιορίζον τὸν Θεόν, μὲν ἀσυνγνώστου θρασυτέτος ἄρχεται αὐτοσχ-
διάζων τάδε: «Ὁ συγγραφεὺς δὲν ἔχει ὁρῶν ἰδέαν περὶ τῆς παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ, διότι ὁ Θεὸς δύναται τὰ πάντα, οὐδὲ δύναται τις τὰ εἶπαι ὅτι ὁ Θεὸς δὲν δύναται τὰ πράξει τὸ φυσικῶς ἀδύνατον, διότι τότε τὸ φυσικῶς ἀδύνατον θὰ ἦτο περιορισμὸς εἰς τὸν Θεόν, τὰ δὲ θαύματα δὲν θὰ ἦσαν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς φυσικοὺς νόμους, ὡς ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεὺς δέχεται. Κατὰ ταῦτα ὁ Θεός, ὡς κάλλιστα ὁ Λαμνοκηνοὺς παρατηρεῖ, «ὅσα μὲν θέλει δύναται, οὐχ ὅσα δὲ δύναται θέλει», διότι ἡ παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ ὁρᾷται τὰ διακρίνεται ἀπὸ τῆς βουλήσεως αὐτοῦ, χωρὶς φυσικὰ τὰ ἐπ' αὐτῇ ἀντίθεσις μεταξὺ παντοδυναμίας καὶ θελήσεως». (Φυλλ. σελ. 17). Βεβαίως ἄσπετον γέλωτα θὰ γελάσωσιν οἱ ἀπανταχοῦ θεολόγοι προσβλέποντες εἰς τὸ παραδόξον τοῦτο φαινόμενον, καθ' ὃ ὁ κ. Δουβουινώτης ἀδιαφορῶν ἂν εἴτε λέγει ἀντίκειται ἄρδην πρὸς ὅτι ἀπεφάνθησαν καὶ πάλαι καὶ νῦν οἱ ἐπιστήμονες θεολόγοι, λύει τὰ θεολογικὰ ζητήματα ἐν Ἀθήναις διὰ μιᾶς ἀπλουσιότητος μεθόδου, λέγων ἀπλῶς ὅτι τοῦ καταβῆναι (*).

Ἐν σελ. 65 τῆς Δογματικῆς γράφομεν ὅτι ἀφ' οὗ ἡ γνώσις τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ μὲν φυσικὴν περιλαμβάνουσα τὰ ἀναγκαίως ἐπάρχοντα, τὸν Θεὸν καὶ τὰ δυνατὰ πράγματα, τὸ δὲ ἐλευθέρα, περιλαμβάνουσα τὰ δημιουργηθέντα καὶ τὰ πραγματικά, ἡ ἀπυδοχὴ μίσης γνώσεως (scientia media) ἥτοι τῆς γνώσεως τῶν ἐξ ἐποθέσεως

(*) ΣΗΜ. Ὁ ἀφελὲς τρόπος καθ' ὃν ὁ κ. Δουβουινώτης ἀντιλαμβάνεται τὰ περὶ θελήσεως καὶ παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ μᾶς ἐνθυμίζον τὸν περὶ παντοδυναμίας τοῦ Διὸς διάλογον τοῦ Weiland. Παντοδύναμος εἰμι, λέγει ὁ Ζεὺς τῷ Ἡρακλεῖ μετ' ἱκανὴν συζήτησιν, διότι θέλω ὅσα δύναμαι. Ἐπειδὴ ὁ Ἡρακλῆς εὖρε μικρὴν καὶ περιωμμένην τὴν τοιαύτην παντοδυναμίαν, ὁ Ζεὺς τὸν ἐρωτᾷ τί εἶναι καὶ λίανον τὰ θέλει τις ὅσα δύναται ἢ τὰ δύναται ὅσα δὲν θέλει;

δυνατῶν, τῶν συμβησομένων ἐὰν προηγηθῶσι συνθήκαι τινες, εἰς περιττή, διότι τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς ἐπάγεται εἰς τὴν φυσικὴν γνῶσιν τοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ ἐπικριτής ἀποφθέγγεται «ὁ συγγραφεὺς ἀπορρίπτει ἄνευ λόγου ἢ τὴν scientiam mediam». (σελ. 17).

Ὁμοίως ἐπισημαίνον περὶ τοῦ μεγίστου ζητήματος τῆς σχέσεως τῆς προγνώσεως τοῦ Θεοῦ πρὸς τὰς ἐλευθέρας πράξεις γράφομεν, ὅτι ὁ Θεός «γινώσκει τὰ συμβησομένα βλέπων αὐτὰ ὡς παρόντα, χωρὶς ἢ γνώσις αὕτη τὰ ἀσκήσθαι τινὰ ἐπ' αὐτὰ» (σελ. 66). Ὁ Θεὸς δὲ δὴ ὡς αἰώνιος βλέπει τὰ πράγματα ὡς παρόντα δι' ἀμέσου ἐνορέσεως, χωρὶς τὰ ἔχει ἀνάγκην τὰ μεταβῆ εἰς τὸ παρελθόν καὶ ἀπὸ τούτου εἰς τὸ παρὸν καὶ εἰς τὸ μέλλον, ὡς ὁ πεπερασμένος καὶ εἰς τὸν χρόνον ὑποκείμενος ἄνθρωπος. Τὸ διδάγμα τοῦτο τῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ θεωρίας τῶν πραγμάτων ὡς αἰώνιος αὐτῷ παρόντων εἶναι στοιχειώδης φερόμενον ἐν πάσαις ταῖς Δογματικαῖς καὶ δὴ καὶ ἐν ταῖς Κατηχήσεσι. Καὶ ὅμως ὁ ἐπικριτής ἀγνοῶν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτο συγχέει τὰ πράγματα παρεκδεχόμενος αὐτὰ ὡς ἑξῆς: «Ὁ Θεός, λέγει, γινώσκει τὰ μέλλοντα ὡς μέλλοντα καὶ ὁδὸς ὡς παρόντα, διότι ἄλλως δὲν δύναται τὰ ἐπ' αὐτῇ ὁρᾷ διότι κησὶς τοῦ κόσμου... ὁ δὲ Θεὸς τὸν ἀμαρτωλὸν τὸν μέλλοντα τὰ μετανοήσῃ θὰ θεωρεῖ ὡς ἀγαθόν, ἐν ᾧ τὸν ἀγαθόν, τὸν μέλλοντα τὰ περιπέσει εἰς κακόν, ὡς κακόν» (σελ. 18). Ἐν ᾧ δὲ δὴ δὴ τὰ πρόκειται περὶ τοῦτο ὅτι ὁ Θεός ὡς αἰώνιος γινώσκων τὰ πάντα ἔχει αὐτὰ πρὸ ἐαυτοῦ ὡς παρόντα, ἐννοεῖται ὡς ἔχουσιν αὐτὰ, ἥτοι τὰ παρελθόντα ὡς παρελθόντα, τὰ παρόντα ὡς παρόντα, τὰ ἐλεύθερα ὡς ἐλεύθερα κ.τ.λ. διασωζόμενον τοῦ χαρμηθῆτος ἐκάστου, ὁ ἐπικριτής συγχέων τὰ ἀσάγγιστα, νομίζει ὅτι διὰ τῆς θεωρίας τῶν πράξεων ὡς παροντῶν παρὰ τῷ Θεῷ ἀπόλλυται ὁ χρονικὸς αὐτῶν χαρακτήρ καὶ δὲν διακρίνονται πλέον τὰ μέλλοντα ὡς μέλλοντα, τὰ παρόντα ὡς παρόντα κ.τ.λ. Ἐὰν τὸ πρᾶγμα εἶχεν οὕτω, τὰ μέλλοντα θὰ ἐπ' ἔρχον ἤδη πρὶν ἢ συμβῶσιν, ὁ δὲ Θεός θὰ ἔβλεπε τὸν μετανοήσαντα ἁμαρτωλὸν ὅχι ὡς ἀγαθόν καὶ τοδιαντίον τὸν ἁμαρτησόντα ἀγαθόν ὡς κακόν, ὡς λέγει ὁ ἐπικριτής, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν ὡς κακόν ἅμα καὶ ἀγαθόν, ἀφ' οὗ ὁ χρόνος εἶναι τι κατ' ἐπίφασιν καὶ τὰ πάντα αἰωνιότητος.

Ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι παρ' ἑλπὴν τὴν ἄγνοίαν ὁ κ. Δουβουινώτης ἀναπτύσσει καὶ ποῖαν τινὰ ταχυδακτυλουργίαν Ἡμεῖς διακρίνομεν τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ γνῶσιν τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων ὡς παθητικὴν ἀπὸ τῆς ἄλλης γνώσεως αὐτοῦ τῆς δημιουργικῆς. Ἐν ᾧ δὲ δὴ τὰ ἄλλα πράγματα ἐπάρχοντι, διότι γινώσκει αὐτὰ ὁ Θεός, αἱ ἐλεύθεραι πράξεις γινώσκονται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, διότι ἐπάρχουσιν, ἥτοι ἡ γνώσις τοῦ Θεοῦ ἐξαρτάται ἐξ αὐτῶν, τοῦ Θεοῦ οὕτως εἰπεῖν θεωμένου τὰ ἀπὸ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου προϊόντα ἔργα. Καίτοι δὲ ὁ Θεός φαίνεται οὕτως περιοριζόμενος, ὁ περιορισμὸς οὗτος τῆς θεωρησίας, λέγομεν, δὲν αἰρεῖ τὸ ἀπὸλυτον τοῦ Θεοῦ,

διότι ὁ Θεός παρεχόμενος ἀληθείας τῷ ἀνθρώπῳ τὴν δυνάμειν τοῦ προσδιορίζειν ἐαυτόν, διευθύνει δὲ τὰ πάντα οὕτως ὥστε τὰ μὴ δύναται ἢ ἀνθρώπινῃ ἐλευθερίᾳ τὰ παραβλάψῃ τὸν τελικὸν τοῦ κόσμου σκοπόν. Ἄλλως ἢ ἡμαρτίας τοῦ κακοῦ μένει ἀνεξήγητος. (σελ. 66—67). Ὁ δὲ ἐπικριτής μὴ ἐννοήσας ὡς πάντοτε περὶ τίνος πρόκειται μηδὲ τί σημαίνει φιλοσοφικῶς τὸ προσδιορίζεσθαι ἢ ἐξαρτᾶσθαι ἐκ τίνος, ταχυδακτυλουργεῖ ὡς ἑξῆς: «ἡ ἰδέα αὐτῇ, λέγει, (ἢ περὶ παθητικῆς καὶ δημιουργικῆς γνώσεως) αἶρει τὸ ἀπὸλυτον τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ δυνατόν τῆς διοικήσεως τοῦ κόσμου μὴ γνωρίζοντος τοῦ Θεοῦ τί μέλλει τὰ συμβῆναι, ἐκτὸς δὲ τούτου εἶναι ἀντίθετος πρὸς ὅσα περὶ προορισμοῦ κατὰ προγνώσιν λέγει ὁ συγγραφεὺς» (σελ. 18). Ἐντε.

Ἐν σελίδι 68 ὁρίζόμενοι γενικῶς τὴν ἀγάπην ὡς προσόν, καθ' ὃ «ὁ Θεός μεταδίδωσι τὰ ἀγαθὰ τῆς δημιουργήματι καὶ ἐαυτὸν τοῖς ἀνθρώποις», ἐπεξηροῦμεν αὐτὸ ἐφεξῆς σημειοῦντες ὅτι ὑπὸ τῆς ἀγάπης κινούμενος ὁ Θεός δίδωσι τὸν νότον αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ κόσμου (σελ. 72). Ὁ δὲ ἐπικριτής σκοπῶν πάντοτε ὅχι τὰ ἐξηγεῖ, ἀλλὰ τὰ παρεξηγεῖ τὰ πράγματα ὑποκρούει τάδε: «ἐὰν ἦτο ἀληθὲς ὅτι ὁ Θεός μεταδίδωσιν ἐαυτὸν τοῖς ἀνθρώποις, τότε βεβαίως ὁ πανθέσμιος δὲν εἶναι σύστημα ἀπορρίψιμον» (σελ. 18). Ὁ τῆς σοφῆς κριτικῆς!

Ἐν σελ. 70 ἐκδεχόμενοι τὴν θείαν δικαιοσύνην ὡς ἀμείβουσαν ἅμα καὶ κολάζουσαν γράφομεν «ἀφ' οὗ ὁ κακὸς τιμωρεῖται διὰ τὴν κακὴν τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ χρησιν, ὁ ἀγαθὸς πρέπει τὰ ἀμείβεται ὡς καλῶς ταῖς ἰδίαις δυνάμεσι χρώμενος». Ὁ δὲ ἐπικριτής παρατηρεῖ «ὁ συλλογισμὸς εἶναι σφαλερός, διότι ἐκ τοῦ ὅτι λ.χ. ὁ παραβαλὼν ἀσυννομήν διδάσκειν τιμωρεῖται δὲν ἔπεται ὅτι ὁ μὴ παραβαλὼν αὐτὴν πρέπει τὰ ἀνταμείβεται» (σελ. 18). Ἐσφαλμένος εἶναι ἐννοεῖται, ὁ Δουβουινώτης συλλογισμός. Ὁ ἐν δυνάμει τῆς δικαιοσύνης τιμωρῶν τὸν διαταράττοντα τὴν ἠθικὴν τάξιν πρέπει ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ καὶ δικαίῳ τὰ ἀμείβει καὶ τὸν μὴ λυμαίνον αὐτὴν. Ἐὰν ἡ ἀσυννομία ἢ ἡ ἀνθρώπινῃ δικαιοσύνῃ καθόλου κολάζει μόνον χωρὶς τὰ ἀμείβει, δὲν ἔπεται ὅτι τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐν τῷ Θεῷ, ὁ κύκλος τῆς δικαιοσύνης τοῦ ὁποίου πρέπει τὰ νοηθῇ ἐνδύτως τῆς ἀνθρωπίνης.

Ἐν σελ. 19 ὁ ἐπικριτής εὐρίσκει ἐλλειπὴν τὸν ἐν τῇ Δογματικῇ ὅρισμόν τῶν ὑποστάσεων ὡς τρόπων τῆς αἰδίου ἐπάρξεως τοῦ Θεοῦ θέλει τὰ προστεθῇ καὶ τὸ γινώρισμα «τρόποι ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ κόσμῳ». Ἐννοεῖται ὅτι ὁ ὅρισμός ἐχει ἄριστα ἀποτελούμενος ἐκ τοῦ οὐσιώδους γνωρίσματος τῶν τριῶν ὑποστάσεων ἢ προσθήκη τῶν «τρόπων» τῆς ἀποκαλύψεως γνωρίσματος ἐκονσιώδους εἶναι ἐκ λογικῆς ἐκόντως σόλοικος. Ἐἴνε τὸ ἴδιον ὡσεὶ τις ἔλεγε «ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον λογικὸν ὁμιλοῦν» ἢ τι τοιοῦτον, ἀφ' οὗ ὁ ὁμιλοῦν εἶναι ἢ φυσικὴ ἐμφανὴς τῆς λογικότητος καὶ ἡ οικονομικὴ τριῶν ἢ ἐλευθέρα ἀποκάλυψις τῆς υπεραφικῆς. Ἐν τῇ

αυτῇ σελ. ὁ ἐπικριτὴς παρατηρεῖ «τινὰ τῶν ἐπὶ τοῦ συγγραφέως προσαγομένων χωρίων ἀναφέρονται εἰς τὴν ὑπερβατικὴν Τριάδα καὶ ὅχι εἰς τὴν οἰκονομικὴν, ὥς θέλει οὗτος». Ἄς τὰ παρατηρήσῃ ἀκόμη μίαν φορὰν ὁ ἐπικριτὴς καὶ θὰ ἴδῃ ὅτι μόνον εἰς τὴν οἰκονομικὴν Τριάδα ἀναφέρονται, ἔδω, ἐννοεῖται, γνωρίζῃ τὰ χωρίζῃ τὰ ὑπερβατικῶς ἰσχύοντα ἀπὸ τῶν εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τῆς Τριάδος ἀναφερομένων.

Ἐν σελ. 19 ἐπιδίδεται πάλιν εἰς μωρὰ καὶ ἀνόητοι κριτικαὶ ματα. Ἡ ἐκφρασις «ἡ θεότης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ προέρχεται ἐκ τοῦ πατρὸς» εἶνε ἐπιτυχής, ἀρ' οὐ ὁ ἱερὸς Δαμασκηνὸς ἐκάλεσε πηγαίαν θεότητα τὸν Πατέρα. Ὁμοίως δὲ ἡ ἐκφρασις «ἡ ἐνότης τῆς οὐσίας ἀποκλείει πᾶσαν ὑπόταξιν» τῶν προσώπων λόγῳ προτεραιότητος ἢ ἀξιωματος» δὲν σημαίνει ὅτι «ἐπάρχει διαφορά μετὰ τῶν προσώπων τῆς Τριάδος λόγῳ προτεραιότητος ἢ ἀξιωματος, ἥτις θὰ ἔκρεγεν ὑπόταξιν τῶν προσώπων, ἐὰν μὴ ἐπιφύκει ἡ ἐνότης τῆς οὐσίας» κατὰ τὴν σχολαστικὴν ἐξήγησιν τοῦ ἐπικριτοῦ, ἀλλ' ὁπλῶς τὸ ἐξῆς. Ἀρ' οὐ ὁ Πατὴρ γεννᾷ τὸν Υἱὸν καὶ ἐκπορεύει τὸ Πνεῦμα, ἡ δὲ ἡγετοὶ τὰ ἐπάρχει ὑπόταξιν τῶν προσώπων εἶτε ἐπὶ προτεραιότητος εἶτε ἐπὶ ἀξιωματος ἐξαιρουμένη, ὥς ὑπέλαβον ἄλλοι τε αἰρετικοὶ καὶ οἱ Ἀρμενιανοὶ φρονοῦντες ὅτι μείζον τὸ γεννᾶν τοῦ γεννᾶσθαι καὶ τὸ προβάλλειν τοῦ προβάλλεσθαι. Ἀλλὰ τὴν ὑπόταξιν ταύτην ἀποκλείει (ὅχι ἀφαιρεῖ) ἡ ἐνότης τῆς οὐσίας. Ὁμοίως δ' ὁρῶντάτα εἰρηται τὸ «ἡ ἐνότης τῆς οὐσίας», οὐδ' ἐπάρχει ἀνάγκη νὰ λεχθῇ «ταυτότης», ἀφοῦ ἡ ἐνότης ἐν τῇ ὁμοίᾳ ταύτῃ οὕτε ἀποκλείει οὕτε ἀντιτίθεται πρὸς τὴν ταυτότητα. Ἐὰν ἡλθὲν ἡ παρατήρησις τοῦ ἐπικριτοῦ, δὲν ἔπρεπε νὰ λέγομεν μῆτε μία οὐσία μῆτε ὁ εἰς Θεός, ἀλλὰ «ἡ αὐτὴ οὐσία, ὁ εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ἢ τρισυπόστατος Θεός», διότι «ἐν τῇ Τριάδι, λέγει, δὲν ὑπάρχει μόνον ἐνότης, ἀλλὰ καὶ ταυτότης», καὶ τρεῖς ὑποστάσεις.

Ἐν τῇ αὐτῇ σελ. παρατηρεῖ ὁ ἐπικριτὴς «οὐδαμῶς ἢ Ἀγ. Γραφὴ λέγει ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον περαίνει τὴν γέννησιν, πολὺ δ' ὀλιγότερον τὴν χεῖρ τοῦ Κυρίου, ἥτις κατὰ τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας γίνεταί χροισμὸς τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ τῆς θεότητος. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ προσθέσω ὅτι τὰ χωρία, εἰς ἃ παραπέμπει ὁ συγγραφεὺς, οὐδὲν τοιοῦτον ἀναφέρουσιν». Διὰ τούτων παρίσταται ὁ ἐπικριτὴς ἀγνοῦν ὅτι καὶ τὰ νήπια γνωρίζουσιν, ὅτι δηλ. ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη ἐξ Ἀγ. Πνεύματος καὶ ὅτι ἐχρίσθη δι' αὐτοῦ, ὥς ὁ ἐπηγγελμένος Μεσσίας καὶ βασιλεὺς τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἡ μὲν πλάνη καὶ ἡ ἐπικρίσις αὕτη προέρχονται ἐκ τοῦ ὅτι ὁ ἐπικριτὴς ἀγνοεῖ ὅτι περαινῶ ἐλληνιστὶ σημαίνει ἀπεργάζομαι, φέρω εἰς πέρας, ἔφ' ᾧ καὶ σημειοῖ ὅτι τὰ χωρία, εἰς ἃ παραπέμπωμεν, οὐδὲν τοιοῦτον ἀναφέρουσιν. Ἡ δὲ περὶ χρίσεως παρατήρησις ἡ μᾶλλον σύγχυσις προέρχεται ἐντεῦθεν. Ὡς γνωστὸν ἡ χεῖρ ἢ διὰ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος γινόμενη ὡς προῶν τῆς μᾶς θελήσεως τῆς θεότητος δύναται νὰ ἀποδοθῇ καὶ εἰς τὰ τρία πρόσωπα τῆς

θεότητος καὶ ἔξισον, νὰ λεχθῇ ὅτι τὸν Χριστὸν «ἔχρισεν ὁ Θεὸς Πνεύματι ἁγίῳ» (Πράξ. 10, 38) ἢ ὅτι ὁ Χριστὸς «αὐτὸς αὐτὸν ἔχρισεν» χρίων μὲν ὡς Θεὸς τὸ σῶμα τῇ θεότητι αὐτοῦ, χρίόμενος δὲ ὡς ἄνθρωπος. . . . χρίσις δὲ ἡ θεότης τῆς ἀνθρωπότητος (Δαμασκ. ἐκδ. ὁρθ. πιστ. III, β. VI, θ). Ὁ ἐπικριτὴς ἀναιρεῖ τὰ χωρία ταῦτα τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ μὴ ἔχον τὴν ἐπιμονὴν νὰ ἀναγνώσῃ καὶ ὅλῃον κατωτέρω, ἐνθα ὁ Δαμασκ. ἐπάγειται «ἐπειδὴ κέχρισται. . . τῷ Ἀγίῳ Πνεύματι παρὰ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς, ταύτη τοι Χριστὸς ὀνομάζεται» ὅτι δὲ περὶ τὸ ἀνθρώπειον ἢ χρίσις, οὐκ ἂν ἐνδοιάσῃ τις τῶν ὀρθῶς φρονεῖν ἐκθότων, ἔσπευσε νὰ γράψῃ ὅτι ἔγραψεν.

Ἐν σελ. 79 τῆς Δογματικῆς ἀποκρούοντες τὰς διωπείρας τῶν Σχολαστικῶν καὶ ἄλλων Ἀντικῶν Θεολόγων «ὥπως ἐξηγῶνται τὴν γέννησιν καὶ ἐκπόρευσιν ὁμοιωτικῶς αὐτὰς τὴν μὲν πρὸς τὸν νόησον, τὴν δὲ πρὸς τὴν θέλησιν» ἐπαγόμεθα: «Παντὶ πῶς φανερόν, ὅτι ἐκ τῆς ἀκάρπου ταύτης ὁμοιώσεως ὁδὸν δύναται νὰ ἀποφύγῃ τις εἰς διαφώτισιν τῶν θείων προόδων οὕτως ἢ ἄλλως συμβαλλόμενον. Τὸ αὐτὸ ρητέον καὶ περὶ τῶν τὴν γέννησιν τοῦ Λόγου ἀπεικονιζουσῶν λέξεων, τοῦ συμβόλου «φῶς ἐκ φωτός», δι' ὃν σημαίνεται ὅτι ὁ Πατὴρ καὶ Υἱὸς εἶνε ἐν καὶ τὸ αὐτὸ αἰδιον φῶς, ὅπως καὶ ὁ ἐν τῷ ἡλίῳ καθορόμενον, ἥτοι ὁμοιωτικῶς εἶνα καὶ ἀδωρεστον». Ὁ δὲ ἐπικριτὴς πλήρως ἱερῶς ἀγανακτήσας διὰ τὴν βεβήλωσιν ταύτην τοῦ συμβόλου ἀπεῖδεν νὰ στηλέψῃ ἡμᾶς ὡς ἀποκαλοῦντας ἡκαρπον ὁμοίωσιν τὸν φῶς ἐκ φωτός». Ἀλλ' ἐν πρώτοις ἡκαρπον ὁμοίωσιν καλῶμεν ἡμεῖς ὅχι τὴν εἰκόνα τοῦ συμβόλου, ἀλλ' ὡς βλέπει ἀναγνώστης τὴν τῶν Σχολαστικῶν καὶ τῶν Ἀντικῶν διωπείρων ὁμοίωσιν τῆς γεννήσεως πρὸς τὴν νόησον καὶ τῆς ἐκπορεύσεως πρὸς τὴν θέλησιν. Συνεχίζοντες δὲ διὰ τὸ «τὸ αὐτὸ ρητέον» ἀναφερόμεθα προφανῶς εἰς τὴν ὅλην ἐννοίαν τοῦ προσηγομένου θέλοντες νὰ εἴπωμεν ὅτι καὶ ὁ λέξεις τοῦ συμβόλου «φῶς ἐκ φωτός» ἀπεικονίζονται μὴ ζωηρῶς τὴν ὁμοσύνην γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ τοῦ Πατρὸς, οὐδαμῶς ὅμως καὶ ἐξηγοῦνται αὐτὴν διακρίνουσαν ἀπὸ τῆς ἐκπορεύσεως. Ἐὰν δὲ ὁ ἐπικριτὴς ἐπιμένει δὲ πρέπει νὰ ἐξυπονοήσῃ ἐν ταῖς λέξεσι τὸ «αὐτὸ ρητέον» μόνον ἢ γενικὴ ἐννοία, ἀλλὰ καὶ ὁ δευτερεύων προσδιορισμὸς «ἡκαρπος ὁμοιωτικῶς», καὶ πάλιν τὸ πρᾶγμα οὕτως ἔχει τὸ βαρὺ ἢ ἐπιφύγον. Τὸ «φῶς ἐκ φωτός» διαφωγραφεῖ μὲν, ἀλλ' οὐδαμῶς ἐξηγεῖ τὴν γέννησιν οὕτε πᾶθόλου οὕτε ἐν μέρει «ἀδύνατον γὰρ εὐρεθῆναι ἐν τῇ κτίσει, ὥς λέγει ὁ ἱερὸς Δαμασκηνός, εἰκόνα ἀπαρὰ λάκτως ἐν ἑαυτῇ τὸν τρόπον τῆς Ἀγίας Τριάδος παραδεικνύουσιν» τὸ γὰρ κτιστὸν καὶ σύνθετον καὶ ἐρυσσιν καὶ τρεπτὸν καὶ περιγραπτὸν καὶ ὁχμῶν ἔχον καὶ φθαρτὸν, πῶς σαφῶς δηλώσει τὴν πάντων ταύτων ἀπηλλαγμένην ὑπερσύνθετον θείαν οὐσίαν;» (ἐκδ. ὁρθ. πιστ. I, 8). Διὰ δὲ τὴν παρατήρησιν τοῦ ἐπικριτοῦ αὐτοὶ αἱ παρομοιώσεις ὅπως δῆποτε δύναται νὰ καταστήσῃ

τὴν Τριάδα κατοληπτὴν ἐν μέρει», περιττὸν νὰ ἐπαναλάβωμεν ὅσα ἐσημειώσαμεν ἐν τῇ εἰσαγωγῇ περὶ πίστεως καὶ γνώσεως ἐν μέρει.

Ἐν σελ. 82 κ. 83. ἐξημενύοντες τὸν τύπον «ἐν' οὐδ'» λέγομεν ὅτι ἐξαιρουμένων τῶν πλείστων πατερικῶν χωρίων, ἐν οἷς τὸ «ἐν' οὐδ'» ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐν χρόνῳ πέμψιν, ἐπάρχουσι καὶ τινα, ἐν οἷς τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὴν ὑπερβατικὴν Τριάδα, ὅλον τὸ τοῦ Νόου Γρηγορίου καὶ τινα ἄλλα. Τὰ χωρία ταῦτα ἀναφέρονται εἰς τὴν ὑπερβατικὴν Τριάδα δὲ τε Εὐγένιος ὁ Βουλγαρις (Ἡμετ. Δογματικ. 84) καὶ οἱ ἐν τῇ Παλαιοκαθολικῇ Συνόδῳ τῆς Βόρνης τῷ 1875 παρασάντες ἀνατολικοὶ θεολόγοι, ἐν οἷς καὶ ὁ Ρώσος, διωστειλάντες μεταξὺ ἀδελφῶν ἐκπορεύσεως καὶ αἰδίου ἐκφάνσεως τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, καθ' ὅσον τοῦτο «ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον προβαίνει οὕτως εἰπεῖν διὰ τοῦ Υἱοῦ». (περὶ Ζ. Ρώση ἐκδ. πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῷ 1876). Ἡμεῖς μετ' ἄλλων ἀναφερόμεν τὰ χωρία ταῦτα εἰς τὴν λογικὴν προθεώρησιν τοῦ Υἱοῦ πρὸ τοῦ Πνεύματος κατὰ τὴν γνωστὴν τῶν προσώπων τάξιν, καθ' ἣν ὁ Υἱὸς εἶνε τὸ δεύτερον καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ τρίτον πρόσωπον τῆς Ἀγίας Τριάδος. Ὅπως ὅμως ποτ' ἂν ἢ περὶ τῶν χωρίων τούτων, λέγομεν, ἐν μέντοι ἀπαρᾶν ὅριστον ὅτι ἡ «ἐν' οὐδ'» εἰς τὴν ὑπερβατικὴν Τριάδα ἀναφερομένη δὲν δύναιται νὰ ἐκληφθῇ κυρίως. Ὁ ἐπικριτὴς ἀποκρούων ὅτι ἡ ἐξημενία αὕτη τοῦ «ἐν' οὐδ'» ἀντίκειται εἰς τὴν περὶ αἰδίου ἐκπορεύσεως τοῦ Ἀγίου Πνεύματος ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς γνώμην τῶν Πατέρων, ἡ δὲ ἐννοεῖται περὶ τίνος προέκυπτει, ἢ ταχυδακτυλουργικῶς, ὅπως παραστήσῃ τὰ ἑφ' ἡμῶν λεγόμενα ὡς ἀντιφάσκοντα εἰς τὴν περὶ ἐκπορεύσεως τοῦ Ἀγίου Πνεύματος ἐκκλησιαστικὴν διδασκαλίαν, ἀδιαφορῶν ἂν ἡμεῖς δι' ὧν λέγομεν ἐξημενύομεν ἁπλῶς τὰ διὰ τὰ χωρία τῶν Πατέρων, ἐν οἷς ἐμφέρεται τὸ δι' Υἱοῦ.

Ἐν σελ. 21 ὁ ἐπικριτὴς ἀχαλίνωτος καταστάς κατακρίνει ὡς αἰρετικὰ τὰ διδάγματα Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Τὸ πρᾶγμα φαίνεται ἀλίστευτον, καὶ ὅμως εἶνε ἀληθέςτατον, ἂν λάβῃ τις ἐπ' ὕψει ὅτι τὸ χωρίον, ὅπερ κατακρίνει ὡς αἰρετικὸν ὁ ἐπικριτὴς, εἶνε αὐτὸ τὸ χωρίον τοῦ ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ παρατιθέμενον ὑφ' ἡμῶν αὐτολεξεῖ ἐν τῇ Δογματικῇ. Ὡς γνωστὸν, τὸ δόγμα τῆς Ἀγ. Τριάδος ἦν ἀνέκαθεν σημειῖον ἀντιλεγόμενον, ὅπως δὲ τανῦν, οὕτω καὶ οἱ πάλαι Ὀρθολογισταὶ ἐπέκρινον αὐτὸ ὡς ἀντιβαῖνον εἰς τὸν στοιχειώδη νόμον τοῦ διανοεῖσθαι, καθ' ὃν ἡ μία οὐσία δὲν δύναται νὰ εἶνε τρία πρόσωπα καὶ συγχρότως μία. Ἐὰν ἡ οὐσία, ἔλεγον ἐπιστάμενοι, ληφθῇ ὡς ἡ πρώτη οὐσία τοῦ Ἀριστοτέλους, ὡς ἡ ἀτομικὴ ἐννοία, ἔχομεν τρεῖς Θεούς: ἐὰν δὲ ὡς γενικὴ ἐννοία, τότε παρελθόντες πλείους ἥτοια, ὧν τὸ πρῶτον εἶνε ἡ ἐκδοχὴ τῆς οὐσίας ὡς ἐνοῦσης μὲν γενικῶς ἐν τοῖς προσώποις, θεωρουμένης δὲ μόνον νῦν καὶ ἐπινοία, δὲν τρεῖς καὶ αἱ γενικαὶ ἐννοιαὶ ἐνυπάρχουσαι ἐν τοῖς κτίσμασι κατὰ τὴν Ἀριστοτελικὴν ἐκδοχὴν θεωροῦνται νῦν μόνον. Τὰς ἐνστάσεις ταύτας μνημονεύοντες ἐν τῇ Δογματικῇ

συμμημονεύομεν καὶ τοὺς τρόπους, καθ' οὓς ἀήθουν τινὲς τῶν Πατέρων αὐτάς, τὸν μὲν τὸ ἐν ἴσιν, τὸν δὲ τὸ Τριαδικὸν τῶν προσώπων ἐξαίροντες. Οὕτως ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁ Δαμασκηνὸς κατὰ τὸν Ναζιανζηνὸν διακρίνει τὴν γενικὴν ἐννοίαν ἐν τῷ Θεῷ καὶ ἐν τοῖς κτίσμασι: ἐν τοῖς κτίσμασι, λέγει, εἶνε ἐπινοία θεωρητὴς, ἐν ᾧ ἐν τῷ Θεῷ εἶνε πραγματικὴ (πράγματι θεωρεῖται). Ἐν τοῖς κτίσμασι «ἡ κοινότης καὶ ἡ συνάφεια καὶ τὸ ἐν λόγῳ καὶ ἐπινοία θεωρεῖται, ἐν ᾧ ἐπὶ τῆς Ἀγίας Τριάδος. . . τὸ κοινὸν καὶ ἐν πράγματι θεωρεῖται διὰ τὸ συναφδῖον καὶ τὸ ταῦτον τῆς οὐσίας». (ἐκδ. ὁρθ. πιστ. I, 8). Τὸ χωρίον τοῦτο τοῦ Δαμασκηνοῦ τὸ ὑφ' ἡμῶν παρατιθέμενον ἐν τῇ Δογματικῇ κριτῶν ὁ ἐπικριτὴς ἀποφαίνεται τὰ ἐξῆς: «ἐὰν δεχθῶμεν, λέγει, τρία πρόσωπα, ἐκτὸς δὲ τούτων τὴν γενικὴν ἐννοίαν ὡς πραγματικῶς ὑφίσταμένην, θὰ περιπέσωμεν εἰς τὸν τετραθεισμόν, ὡς ὁ μοτοφωστὴς πατριάρχης Δαμασκός». Ἀντὶ δὲ δὴ ὁ ἐπικριτὴς τὰ ἐξηγήσῃ τὸ χωρίον τοῦτο συμφάτως πρὸς τὴν πρόθεσιν τοῦ ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν, δι' ὃν παρατίθεται αὐτό, τὸ διαστρέφει παρεκδεδεχόμενος αὐτὸ ὡς εἰσηγούμενον τὸν τετραθεισμόν. Καὶ ἄλλοις μὲν ἐγνώριζε τί σημαίνει τὸ χωρίον τοῦτο καὶ ἔγραψεν ἐξημενύων τὸ δεύτερον αὐτοῦ μέρος: «εἰ ὅμως θέλει νὰ εἴπῃ δι' ὧν τούτων ὁ Δαμασκηνός, εἶνε φανερόν, ἐὰν ἔχῃ τις πρὸ ὀφθαλμῶν οὐ μόνον τὸ χωρίον ὡς ὅλον, ἀλλὰ καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Δαμασκηνοῦ ὡς τοιαύτην» ὁ Δαμασκηνός θέλει ἐνταῦθα νὰ τοῖσιν τὸ ἐννοίαν τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ δείξῃ ὅτι αἱ τρεῖς ὑποστάσεις δὲν ἀποτελοῦσι τρεῖς Θεούς, δὲν εἶνε κεχωρισμένοι ἀπ' ἀλλήλων, ἀλλ' ἐν ἀλλήλοις» (Δοκουνιώτου I. Δαμασκ. σελ. 60). Ἡ δὲ, ὅτι προέκυπτει νὰ ἐπικριθῇ ἡ Δογματικὴ ἡμῶν, ὁ χρηστὸς ἐπικριτὴς δὲν διατάζει πρῶτον μὲν νὰ παρεξηγήσῃ τὸ χωρίον, ἔπειτα δὲ νὰ καταλογίσῃ αὐτὸ εἰς ἡμᾶς ταχυδακτυλουργικῶς τῷ τρέπῳ, ἐν ᾧ βλέπει ὅτι τὸ παραλαβάνομεν ἐκ τοῦ Δαμασκηνοῦ. Τὸ φαινόμενον τοῦτο παρ' ὅλην τὴν σοβαρότητα αὐτοῦ εἶνε ἱκανῶς παρήγορον δι' ἡμᾶς. ἂν ὁ ἐπικριτὴς ἐν τῇ παραφορᾷ αὐτοῦ δὲν ἐσεβάσθῃ οὐδὲ τὸν Δαμασκηνόν, ἀλλ' ἀπετόλμησε νὰ ἀποκαλέσῃ αἰρετικὰ τὰ διδάγματα αὐτοῦ, πόσον ἐχθαρίσθημεν προέπει νὰ εἴμεθα ἡμεῖς, ὧν ἡ δογματικὴ λέμβος κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ τὰς συμπληγὰς τοῦ Δοκουνιώτου πέντας μὲ ἐλαφρὰν σχετικῶς βλάβην. Ἐδῶ καράβια γάνονται καὶ οἱς βαρικοῦλες ποῦ πάτε.

Ἡ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ, Ἡ ΘΕΙΑ ΠΡΟΝΟΙΑ, Οἱ ΑΓΓΕΛΟΙ (δ. 21—28).

Ἐξῆς ἐν ἀρχῇ τοῦ κεφαλαίου τούτου εὐρίσκω ἀφορμὴν καὶ πάλιν ὁ ἐπικριτὴς νὰ διαπεύσῃ τὸν κ. Ρώσον αὐτοσχεδιδῶν ἐν ζητήμασι ἐπιστήμης. Ὡς γνωστὸν οἱ θεολογοῦντες τῆς ἐν χρόνῳ δημιουργίας τοῦ κόσμου ἀποδέχονται ὅτι προηγεῖται ἡ σύλληψις τῆς ἰδέας τοῦ κόσμου, ἥτοι ὅτι ὁ Θεὸς ἔχει ἐν ἑαυτῷ αἰωνίως τὴν ἰδέαν τοῦ κόσμου, δὲ δημιουργεῖ ἐν χρόνῳ τοῦτο δὲ

συμφώνως πρὸς τὸ ἀπλοῦν καὶ τὸ ἀναλλοίωτον τοῦ Θεοῦ, ἅτινα αἰσθάνονται φυσικῶς, ἐάν τις εἴπῃ ὅτι ὁ Θεὸς ἐν χρόνῳ συλλαμβάνει τὴν ἰδέαν τοῦ κόσμου. Ὁ κ. Ρώσης ἠθέλησε νὰ παρεμβάλῃ τὴν σύλληψιν τῆς δημιουργίας μεταξὺ τῆς αἰτίας ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἐν χρόνῳ δημιουργίας ἐπὶ τῶν ὅτι ἡ ἐν τῷ Θεῷ ἰδέα τοῦ κόσμου εἶνε μὲν προαιώνιος, ὅχι ὅμως καὶ αἰδιος. Τὴν διάκρισιν ταύτην τοῦ Ρώση ἐλέγχοντες ἡμεῖς ὡς ἡμαρτημένην δι- τῶς· καὶ διότι δὲν ἐπάρχει μέσον τι μεταξὺ αἰωνιότητος καὶ χρόνου, καὶ διότι κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον βλάπτονται τὸ ἀπλοῦν καὶ τὸ ἀναλλοίωτον τοῦ Θεοῦ, ἄρ' οὐ ὁ Θεὸς δὲν εἶχε πάντοτε ἐν ἑαυτῷ τὴν ἰδέαν τοῦ κόσμου, ἀλλὰ συνέλαβεν αὐτὴν ἐπιγενεστέως. Ὁ δὲ ἐπικριτὴς ἰδὼν ἡμᾶς ἐλέγχοντας τὸν κ. Ρώσην ἀρχαίαι ἀποστολικάδων ὡς ἐξῆς. «Ἡ γνώμη, λέγει, τοῦ συγγραφέως δὲν εἶνε ὁρθή, καθ' ὅσον, ἐὰν δεχθῶμεν ὅτι ἡ ἰδέα τοῦ κόσμου εἶνε αἰδιος μὴ διακριτομένη τῆς αἰδιότητος τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ συμπάσιτοι μετ' αὐτῆς, ἐπὶ μὲν αἶσα ὅτι πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ κόσμος δὲν εἶνε προῦν τῆς ἐλευθερίας βουλήσεως τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἀναγκαϊότητος. Ἐκτὸς δὲ τοῦτον ἡ ἰδέα τοῦ κόσμου ἡ αἰδιος ἐν τῷ Θεῷ ὑπάρχουσα μὲν θὰ διακρίνηται τῆς ὑποστάσεως, τῆς αἰδιότητος ἐν τῷ Θεῷ ὑπαρχούσης. Ὁρθῶς λοιπὸν ὁ κ. Ρώσης κάμνει διάκρισιν με- ταξὺ τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἰδέας τοῦ κόσμου, τὴν μὲν καλὴν αἰδιον, τὴν δὲ προαιώνιον, εἰ καὶ αἱ δια- κρίσεις αὗται λεπταὶ οὔσαι μὲν δύναται νὰ γίνωσι καταληπτὰ τῷ ἀνθρώπινῳ πνεύματι» (σελ. 21—22). Ἐνθάδε οὖν καὶ τὰ δύο ἐπιχειρήματα τοῦ ἐπικριτοῦ μαρτυρεῖται περὶ τῆς παντελοῦς ἀγνοίας τῶν θεολογι- κῶν ζητημάτων εἶνε ἀνάξια πάσης ἀναιρέσεως. Ἐν μὲν τῷ πρώτῳ ἐπιχειρήματι ὁ ἐπικριτὴς ἀνγχεῖ τὸ δυνατόν μετὰ τοῦ ἀναγκαίου. Ὁ Θεὸς αἰωνίως νοεῖ καὶ τὸ πεπερασμέ- νον ὅχι ὡς ἀναγκαῖον, ἀλλ' ὡς ἐνδεχόμενον γενέσθαι. Ἐκ- τὸς τῆς οὐραίας ταύτης τῶν δυνατῶν πεπερασμένην δι' ἐλευ- θέρας ἀποφάσεως νοεῖ τι ὡς πραγματοποιητέον ἐν χρό- νῳ. Οὕτω τὸ ἐνδεχόμενον γίνεται ἡ ἰδέα τοῦ κόσμου, ἥτις αἰωνίως ἐν τῷ Θεῷ ὑπάρχουσα ἐπὶ καὶ βίαις εἰς τὴν ἐν χρόνῳ δημιουργίαν αὐτοῦ. Πόσον ἄτοπα καὶ αὐτο- σχέδια ἀποφαίνεται ὁ κ. Δουβουινιώτης, ὅτι ἐννοήσῃ, ἐὰν ἀναλογισθῇ ἀπλῶς ὅτι κατὰ τὸν συλλογισμόν του τοῦτον ἡ περὶ σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων βουλή τοῦ Θεοῦ δὲν πρέπει νὰ εἶνε καὶ αὐτὴ αἰδιος, ὡς διδάσκοντες οἱ πάντες, διότι αἰ- διος οἶσα θὰ εἶνε προῦν ἀνάγκης καὶ οὐχὶ ἐλευθερίας. Εἰς τὸ δεύτερον ἐπιχείρημα τοῦ ἐπικριτοῦ, ὅτι ἡ ἰδέα τοῦ κό- σμου αἰδιος ἐν τῷ Θεῷ ὑπάρχουσα μὲν θὰ διακρίνηται τῆς ὑποστάσεως τῆς αἰδιότητος ἐν τῷ Θεῷ ὑπαρχού- σης, δὲν γνωρίζομεν τί νὰ ἀπαντήσωμεν. Κατὰ στοιχειώδη θεολογικὰ διδάγματα, ἐν τῷ ὅ ἄνθρωπος πράττειν μετα- βαίνει ἀπὸ τοῦ δυνατοῦ εἰς τὸ πραγματικόν ἢ ἀπὸ μίτης ἐνεργείας εἰς ἄλλην, ἐν τῷ Θεῷ δὲν δύναται νὰ γίνῃ λόγος περὶ τοιαύτης τινὸς μεταβάσεως, τὸ γινώσκον δὲ καὶ τὸ βούλεσθαι δὲν εἶνε διάφορα τῆς θέας οὐσίας. Πᾶσα

μεταβολὴ ἐν τῇ γνώσει ἢ ἐν τῇ βουλήσει συνεπάγεται ἀ- λοίωσιν τῆς θέας οὐσίας. Ἡ διάκρισις λοιπὸν τῆς ἰδέας τοῦ κόσμου ἀπὸ τῆς θέας οὐσίας προσηγορεύεται τὰ δύο ταῦτα· α' ὅτι ἡ γνώσις τοῦ Θεοῦ εἶνε τι μεταβαλλόμενον, τοῦ Θεοῦ μεταβαλλόντος ἀπὸ μίτης ἐνεργείας εἰς ἄλλην ἢ ἀπὸ τοῦ ἐνδεχομένου εἰς τὸ πραγματικόν καὶ β' ὅτι ἡ γνώσις τοῦ Θεοῦ εἶνε διάφορος τῆς θέας οὐσίας, εἰς ἄλλην δὲ τῆς ἰδέας τοῦ κόσμου φθάνει ὁ Θεὸς φυσικῶς. Ἀλλ' οὕτως αἰρεται τὸ ἀναλλοίωτον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ δημιουργία ἀποβαίνει προῦν ἀνάγκης καὶ οὐχὶ ἐλευθερίας, ὡς βλέπομεν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γνωστοῖς καὶ τοῖς νεωτέροις πανθεϊσταῖς τοῖς ποιουμένοις λόγον περὶ ἀπολύτου γιγνομένου ἢ ἐξαλισσομένου κατ' ἀνά- γην ἐν τῷ κόσμῳ. Οὐδὲν λέγομεν περὶ τῆς ἐν τέλει φι- λοσοφηήσεως πρὸς τὸν κ. Ρώσην, διότι αὕτη εἶνε τὸ ἀκρίβητον ἐν τῷ ποιητικῷ τῶν γλυκερῶν θωπεϊκῶν τῶν προσφερομένων ἐπὶ τοῦ δογματικῷ τῷ καθήκοντι. Ὁ κ. Ρώσης κάμνει διακρίσεις λεπτάς, ὡς μύλις δύναιται νὰ καταλάβῃ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα !!

Ἐν σελ. 106 συνοψίζοντες τὴν περὶ σκοποῦ τοῦ κό- σμου Χριστιανικὴν διδασκαλίαν λέγομεν· α' ἀπὸ ὁ Θεὸς εἶνε ἄπειρος, ἐλευθερὸς δὲ ἐδημιούργησε τὸν κόσμον, ὁ σκοπὸς τοῦ κόσμου δὲν δύναται νὰ κείτῃ ἐκτὸς τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' εἶνε ἡ δόξα αὐτοῦ. β' ἀλλ' ἐν ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ εἰς ὁ τελικὸς σκοπὸς τοῦ κόσμου, ὁ προσεχὴς αὐτοῦ σκοπὸς εἶνε ἡ εὐδαιμονία τῶν λογικῶν ὄντων ἢ δὲ συνάφῃ αὐτῇ τοῦ προσεχοῦς καὶ τοῦ τελικοῦ σκοποῦ τοῦ κόσμου δύναται νὰ προβλεθῇ κατὰ τὴν ἐπιστημὴν κατὰ τὸ τελικοῦ σκοποῦ τοῦ κόσμου ὡς ἐργασίαν καὶ ἀνάβῃ τοῦ ἀπολύτου Θεοῦ. Δι' ἀμφοτέρων ταύτων οὐδὲν κτερον ἐκφέρομεν ἢ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διδασκαλίαν περὶ πρῶ- μαιος, ὅπερ ὡς τὰ ἄλλα δόγματα εἶνε ἀπρόσβλητον εἰς τὴν ἡμετέραν διάνοιαν. Ὁ δὲ ἐπικριτὴς κριτικῶς ὡς ἐξῆς. «Ὅλα ταῦτα δὲν αἰσθάνοι, λέγει, τὸ ἰδιοτελὲς τῆς βου- λήσεως τοῦ Θεοῦ δημιουργοῦντος τὸν κόσμον χάριν ἑαυ- τοῦ» (σελ. 22). Ποῦτα βλα ταῦτα; αὐτὰ τὰ ὅποια λέγουσι οἱ Πατέρες, ὡς βλέπεις ἐν ταῖς ὑποσημειώσεσι καὶ βε- βαιοῦσιν οἱ Θεολόγοι, ἢ μήπως θέλεις νὰ γίνῃ καὶ ἐν ταῦθα λογικὴ τοῦ πράγματος ἀνάλυσις, διὰ νὰ ἀποδείξῃς ὅτι τὸ δόγμα τῆς δημιουργίας εἶνε ἀπρόσβλητον εἰς τὴν ἡμετέραν διάνοιαν, ὡς ἐπράξαμεν ἐν τῇ προσηγορικῇ ἀμαρτηματι; Ἀλλὰ τότε θὰ προβάλλῃς, ὡς ἐκεῖ, μὲ τὴν ἀξίωσιν· «ὁ συγγραφεὺς κατὰ τὰς ἀρχὰς τὸν... ἔπρεπε νὰ ἀναπτύξῃ τὸ δόγμα ἀποφάσεως τὰς ἀνάγκης σχολαστικῆς συζητήσεως καὶ θεωρίας, ὡς ἐνταῦθα ἀνα- πτύσσει (σελ. 32), ἥτοι ἐκτιθεῖς τὰ πράγματα κατὰ τοὺς Πατέρας. Πάντοτε δύο μέτρα καὶ σταθμά.

Ἐν σελ. 23 καμίζει ἡμεῖς ὁ ἐπικριτὴς, ὡς μὴ δια- κρίνοντας τὸν κόσμον ὡς ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ δημιουργοῦ καὶ ὡς ἔχει σήμερον ἕνεκα τῆς ἀμαρτίας. Ἀπάντησις. Δὲν διακρίνομεν αὐτὸν διότι δὲν ἔχει σημασίαν ἡ διάκρισις πρὸς τὸ ζήτημα ὡς τίθεμεν αὐτό. Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τοῦ κόσμου γενικῶς, ἢ εἶνε καλὸς ἢ μὴ. Τὸ δὲ φυσικόν

κὸν αὐτοῦ κακόν, ἀντὶ νὰ ἀρῇ τὸ καλὸν τοῦ κόσμου ἐν συνόλῳ, τοῦτον κατὰ τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας συμβάλλεται εἰς τὴν τάξιν καὶ εἰς τὴν τελειότητα τοῦ σύμπαντος χρησιμοποιῶν τὴν θέαν προνοίαν ὡς μέσον, «ὅπως ὁ ἄνθρωπος δι' αὐτὴν ἐπιτύχῃ τοῦ θύλατος αὐτοῦ προο- ρισμοῦ». (Simar μν. β. Ι, 273). Ἀπὸ δὲ ἐπὶ τὸ γενικόν ζήτημα, ἢ εἶνε ὁ κόσμος καλὸς ἢ μὴ, οὐδεμίαν ἀσκέει ρο- πὴν τὸ φυσικόν κακόν, ὁ συγγραφεὺς τῆς δογματικῆς μὴ διακρίνων «μεταξὺ τοῦ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δημιουργηθέντος κόσμου καὶ τοῦ παρόντος» πράττει ἀριστα, κάκιστα δὲ πράττει ὁ ἐπικριτὴς προβαλλόμενος τοιαῦτα κριτικῶ- ματα.

Ἐν σελ. 107 λέγομεν ὅτι οἱ ἀξιολύτες ὅτι ὁ Θεὸς εἶνε μὲν ἐλεύθερος νὰ δημιουργήσῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἐν- ὅς ὡς προσέλετο τὴν δημιουργίαν αὐτοῦ, δὲν δύναται ἢ νὰ δημιουργήσῃ αὐτὸν ὡς ἔχει, περιορίζουσι τὴν ἐλευ- θερίαν τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ τῆς ἀειώσεως ταύτης μέχρι τοῦ δυσχερισμοῦ ὅτι ἡ δημιουργία εἶναι ἔργον ἀνάγκης ὑπολείπεται, λέγομεν ἐν μόνον βῆμα. Ταῦτα πάντα ὁ ἐπι- κριτὴς καλεῖ σχολαστικὸς συλλογισμὸς οὐδὲν ἀποδοι κνίστας !!!

Ἐν τῇ αὐτῇ σελ. ὁ ἐπικριτὴς πρῶτον τὴν ἔκφρασιν «ἡ προδοσις τῆς δημιουργίας ἐν τῶν ἀτελεστέων εἰς τὰ τελειότερα εἶνε φυσικὴ καὶ ἀναγκαία» δεικνύει ὅτι δὲν ἐννοεῖ τί σημαίνει ἀναγκαία. Ἀναγκαία λέγεται ὁ προδοσις ὅχι α priori, ὡς εἰ ὁ Θεὸς δὲν ἠδύνατο νὰ δη- μιουργήσῃ ἄλλως τὸν κόσμον, ἀλλὰ α posteriori ἀπὸ τῶν δημιουργημάτων, ὅν τὰ τελειότερα ὡς προῦποτι- θέντα τὴν ὑπάρξιν τῶν ἀτελεστέων δέον νὰ ὦσι καὶ ἐπιγενέστερα.

Ἐν τῇ 9η σελ. ἐγράφημεν ὅτι «τὸ ἄγιον Πνεῦμα ζωο- ποιεῖ τὴν ψυχὴν καὶ συνδέει μετὰ τῆς θεότητος» ἐννοοῦν- τες ὅτι τὸ ἄγιον Πνεῦμα εἶνε ἡ ζωογόνο ἀρχὴ τοῦ κό- σμου ἢ ἡ γούσα αὐτὸν εἰς πλήρωσιν τοῦ ὑπὸ τοῦ Δη- μιουργοῦ ἐντεθέντος αὐτῷ σκοποῦ. Ὁ δὲ ἐπικριτὴς πα- ρεξηγῶν καὶ διαστρέφων πάντοτε καὶ τὰ σαφέστατα πράγ- ματα αὐθάνεται ἐνταῦθα τὴν δαμὴν Πλατωνισμοῦ καὶ Ἀρειανισμοῦ !!!

(Ἐπεται συνέχεια)

ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΣ

Ἡ ΒΑΣΙΛΕΥΣΙΑ ΔΟΓΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΟΣ ΕΝ ΤΗ ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΚῃ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ Ο ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΟΡΚΟΣ

Εἰς τοὺς περὶ Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ παρ' αὐτῇ δόγματος τῆς θείας Εὐχαριστίας συζητούντας ἐν Ἀθήναις κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἴσως νὰ μὴ εἶνε ἐντε- λῶς ἀνωφελεῖς μερικαὶ ὑποδείξεις, προερχόμεναι ἀπὸ ὀρθόδοξον κληρικὸν ἐν Ἀγγλίᾳ διαβιούντα.

Οἱ Ἀγγλικοὶ δυστυχῶς ἀποκρασταλλωμένην διδα- σκαλίαν καὶ καθωρισμένης ὁμολογίας πίστει, κυρίως εἰπεῖν, δὲν ἔχουσιν ἢ, ἂν ἔχουσι, τὸ πρὸς αὐτὰς εἰδὸς τῶν εἶνε ἐντελῶς πλατωνικόν. Ἄν ἐξαιρέσωμεν τρία—

τέσσαρα μεγάλα δόγματα τοῦ χριστιανισμοῦ, εἶναι τὸ περὶ θεότητος τοῦ Ἰησοῦ, θεοπνευστίας τῶν Γραφῶν, τριῶν βαθμῶν τῆς Ιερουσλήνης καὶ εἰ τι ἕτερον, αἱ περὶ τῶν ἐπιλοίων σημείων θεωρίαι τῶν εἶνε εὐτω ρευστο- ποιημέναι, ὥστε νὰ προσδίδουν εἰς τὴν Ἀγγλικανισμὸν ποικιλίαν ἀποχρώσεων οὐ μόνον ἐν ταῖς ἐξῶ καὶ τῇ τε- λεουργικῇ μέρει τῆς θρησκείας, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ τῆς ταῦτα τὰ ἐσώτατα. Οἱ ἐπίσκοποι τῆς ἀποκαλεῖνται φρου- ροὶ τῆς πίστεως καὶ παριστώσι τὸν ἐν τοῖς πιστευτοῖς δεσμόν. Καὶ ὅμως, εἰς ἐμὲ φαίνεται, ὅτι μᾶλλον ὑποτυ- ποῦν καὶ συμβολίζουν παρὰ παριστῶσι πραγματικῶς τὸν δεσμόν τοῦτον, ἀπὸ καὶ αὐτοὶ, ὡς πᾶς κληρικὸς τῆς Ἐκκλησίας τῶν, εἶνε ἐλεύθεροι νὰ συμβιβάζωσι ἐλευθε- ρως τὴν Γραφὴν πρὸς τὴν ἐπιστήμην, καὶ νὰ διαφρονῶν ἐν ταῖς συγγραμμαῖς τῶν ἐπὶ ζητημάτων, τὰ ὅποια κατ' αὐτοὺς θὰ ἦσαν ἀξίας ὅπως δευτερευούσης. Διότι τοῦτο εἶνε τὸ χαρακτηριστικόν τῆς Ἐκκλησίας ταύτης : ὅτι ἡ ὁροθετικὴ γραμμὴ, ἡ χωρίζουσα τὰ κεφαλαιώδη δόγματα ἀπὸ τὰς θεολογικὰς γνώμας τὰς ἀποτυπώσας τὴν τρέ- χουσαν ἐπιστήμην, εἶνε τὰ μάλιστα συγκεχυμένη καὶ δυσδιάκριτος.

— Τί πιστεύετε ; ποία εἶνε ἡ ὠρισμένη καὶ ἐπίσημος Δογματικὴ σας, ὅπου δύναται τις νὰ λάβῃ γνώσιν τῆς διδασκαλίας σας περιστάτωμένως ; ἡρώτων μίαν ἡμέ- ραν μερικὸν ; ἱερεῖς Ἀγγλους. Καὶ ἐκείνοι μοὶ ἀπήν- τησαν :

— Ἡμεῖς ὠρισμένην Δογματικὴν δὲν ἔχομεν, οὐδὲ νε- κρόνομεν τὸ πνεῦμά μας μὲ διδασκαλίαν ἀπαγορευούσας τὴν ἔρευναν καὶ τὸν διάφορον τρόπον τῆς ἐκδόχης. Ὁ θῆλων νὰ μάθῃ τί πρεσβεύομεν ὁρῶμεν νὰ μελετήσῃ τὰ βιβλία τῶν κατὰ καιροὺς σπουδαίων μας θεολόγων. Ὅστις παρήστανε πειστικώτερον πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς τὰ πιστευτέα, εἰσίνος καὶ ἀσκέει εἰδὸς τι αὐθεντίας (ὅχι βεβαίως ἀπεριόριστον) ἐπὶ τῶν διανοῶν ἡμῶν.

Ἀποδείξιν τῆς ἐπικρατοῦσης ἀνωμαλίας, τῆς προδι- δούσης εἰς τὸν Ἀγγλικανισμὸν τόσας θρησκευτικὰς μορ- φὰς, ὅσα τοῦλάχιστον εἶνε τὰ χρώματα τῆς Ἰριδος, παρή- σχον αἱ κατὰ τὸ προπερὶ τὸν ἔτος κληρικὰς δηλώσεις καὶ ἀντιδηλώσεις πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῆς Κανταβρυ- γίας. Δὲν ἐπρόκειτο περὶ τῆς χρήσεως εἰκόνων καὶ λαμ- πάδων καὶ ἱμνίων καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ διακόσμου, ὁ ὅποιος καὶ αὐτὸς εἶνε πολυποικίλος, ἐκφράζων, φαίνεται, τὴν ἐσωτερικὴν περὶ τὰ πιστευτέα ἀκαταστασίαν. Ἐπρό- κειτο περὶ αὐτῆς τῆς κρηίδος τοῦ ἀενάως σαλευομένου καὶ ριπιζομένου Ἀγγλικανισμοῦ : ποῦ πρέπει νὰ ἀποβλέ- πουν οἱ Ἀγγλοὶ θεολόγοι ὡς πρὸς τὸ κριτήριον τῶν περὶ τὸ δόγμα συζητήσεών των ; Πρῶτη δὴλωσις, φέρουσα ὑπογραφεὶς τρισχιλίων ἐπισήμων κληρικῶν ἐπεδύθη εἰς τὸν Ἀγγλον πρωτοερέβρην ὑποδιδάσκοντα ὡς τοιοῦτον τοὺς ἐξ πρώτους αἰῶνας τοῦ Χριστιανισμοῦ. (Περὶ τὸν νὰ σῶς εἶπω ὅτι ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία, μεθ' ὅλην τὴν παρὰ τοῖς Ἰψήλοισι Ἀγγλικανεῖς χρῆσιν εἰκόνων, οὐδέποτε θὰ στέρξῃ νὰ ἀκούσῃ τι περὶ 7ης Οἰκουμένης ; Συνόδου

και της μετ' αυτής συνημμένης προσκυνήσεως εικώνων και λειψάνων.) Δευτέρα αντιδήλωσης επηκολούθησε την πρώτην, φέρουσιν ούχ ήτον σημαντικὰς υπογραφάς, και ζητούσα την ανάφαισιν της: πρό αυτής. Αθωοῦμεν καθήκον επιβαλλόμενον, ἔγραψον πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον οἱ δευτεροί, νὰ ἐκφράσωμεν τὴν πεποίθησίν μας ὅτι μία τοιαύτη ἀναφορά εἰς τοὺς ἐξ πρώτους αἰῶνας εἶνε μεστὴ κινήσεων σεβασμωδῶν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν μας. Ἐκφράζομεν τὴν βαθεῖαν μας θλίψιν ὅτι ἡ ὑπὸ τῶν προηγούμενων τρισχιλίων κληρικῶν ἐπιδοθεῖσα τῇ ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι δόλῳ δὲν ἔκαμνε μνεῖαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τῆς ἀπολύτως καὶ ὑπερόχως μόνῃς σώζας ἀρχῆς, τῆς κανονικοῦσης τό τε δόγμα καὶ τὸ ἥθος. Μία ἐπίσημος παραδοχὴ περὶ ἐπανόδου τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας εἰς τοὺς ἐξ πρώτους αἰῶνας, τοὺς σημειωθέντας διὰ σεβερῶν περὶ τε τὴν πίστιν καὶ τὴν πρᾶξιν διαφορῶν κληροδοτηθεισῶν εἰς τοὺς μετέπειτα χρόνους, θὰ εἶχεν ὡς μόνην συνέπειαν τὴν παρ' ἡμῖν ἐκασθένσιν τοῦ κύρους τῶν Γραφῶν καὶ τὴν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀπαλλοτριῶσιν τῶν συμπαθειῶν τῆς μεγαλειότητος τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ μερίδος.» (Ide English Churchman τῆς 6 Ἀπριλίου 1905.) Μεταξὺ τῶν υπογραφόντων τὴν ἀντιδήλωσιν διακρίνοντο ὁ Ἀνδρέας Fausset, κἀνων τῆς Ὑρκῆς καὶ ὁ Γουλιέλμος Τάυλwor, ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Λίβερπουλ.

Συνήθως γίνεται λόγος περὶ τῶν 39 ἄρθρων ὡς ἐκπροσωποῦντων τὴν ἐπίσημον πίστιν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ὅμως οὐδ' αὐτὰ εἶνε δυνατόν νὰ ληφθῶν ὡς δογματικὸν μέτρον εἰς τὰς μετὰ τῶν Ἀγγλῶν συζητήσεις. Ἀφ' ἡν ὅτι εἶνε οὕτω πως συντεταγμένα, ὥστε νὰ εὐχαριστοῦν τοὺς πάντας καὶ νὰ παρέχουν βραβίον εἰς τὰς μᾶλλον διασταμένους ἀρχάς, ἀφοῦ καὶ Ὑψηλοί, καὶ Χαμηλοί, καὶ Πλατεῖς καὶ παντός ἄλλου εἰδὸς Ἀγγλικανοὶ ἐπ' αὐτῶν βασίζονται, ὡς αἱ εἰς ἡμῶν νὰ ταχθεῖσιν πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἰδεῶν των. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου δὲν ἔχουν τὸ κύρος τὸ ἀρμυδιον. «Τὰ 39 ἄρθρα, λέγει ὁ αἰδ. Στάλεϋ, δὲν εἶνε ἄρθρα πίστεως, οὐδ' ἐπιβαλλόμενα εἰς τὰ μέλη τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ὡς ὅροι ἀναγκαῖοι εἰς τὴν μετ' αὐτῆς κοινωνίαν.» Δὲν φρονούμεν, προσεπιλέγει καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Bramhall, ὅτι τὰ 39 ἄρθρα μας εἶνε ἀληθεῖαι ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ, ἀλήθειαι, ἔξω τῶν ὁποίων δὲν κατορθοῦται ἡ σωτηρία μας. Ἡμεῖς δὲν ὑποχρεούμεν τοὺς κληρικούς μας νὰ ὁμνῶν εἰς αὐτὰ, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ τὰ ὑπογράφουν θεολογικὰς ἀληθείας, διὰ νὰ ἐπικρατῇ μεταξὺ μας ἐνότης (!) Μερικὰ ἐξ αὐτῶν εἶνε παρόμοια μὲ τὰ ἄρθρα τοῦ Πιστεύω. Ἀλλὰ εἶνε πρακτικαὶ ἀλήθειαι. Καὶ τέλος ἕτερα ἀποτελοῦν εὐσεβεῖς γνώμας, καὶ κατωτέρως ἀληθείας, προτεινόμεναι ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας πρὸς παραδοχὴν, καίτοι οὐδόλως εἶνε περὶ τὴν πίστιν οὐσιώδεις.» Τὰ οὗτὰ γράφει καὶ ὁ ἐπίσκοπος Bull, ὅταν λέγῃ ὅτι τὰ 39 ἄρθρα εἶνε ἀπλῶς ἄρθρα ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης, ὅχι δὲ καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἐπιβεβλημένης πίστεως.

Τί μὰς μένουν ἡδὴ; Τὰ τρία Σύμβολα: τὸ λεγόμενον

Ἀποστολικόν, τὸ Ψευδοθανασιανόν, καὶ τὸ τῆς Νικαίας. Νὰ ἔμενον τοῦλάχιστον εἰς αὐτὰ ἀσαλεύτως πιστοὶ καὶ νὰ μὴ ἔχωρι ἡ ἀνυποτάξια των μέχρις κολεσθώσεως των! Ἀλλ' ὁ παρακολουθῶν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐν Ἀγγλίᾳ ζωὴν μετὰ λύτης παρατηρεῖ τὴν ἀπὸ τινος ἀρξάμενην ἀπάρτησιν τῶν περὶ αἰώνιου πυρός» γραμμῶν τοῦ Ψευδοθανασιανοῦ Συμβόλου καὶ τὴν παρασιώπησιν αὐτῶν ἐν ταῖς ἐορταῖς εἰς Ἀγγλικούς ναοὺς, ὅπου χθὲς καὶ πρῶτον ἐξεφωνοῦντο. Διότι πολλοὶ κληρικοὶ Ἀγγλοὶ τὴν περὶ αἰώνιου πυρός» εὐαγγελικωτάτην διαταγὴν εὐρίσκουν μὴ ἔχουσαν ὁρθῶς ὡς μὴ συνάδουσαν πρὸς τὰς ἐνδεσμούςους πεποιθήσεις των. Καὶ δὲν εἶνε πολλὰ ἔτη, ἀφόδο καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ περιώνυμος Φαρράρ, ὁ γνωστός ἀπὸ τὸν ἐξελληνισθέντα «Βίον τοῦ Ἰησοῦ» εἰς τοὺς ἡμετέρους, ἀπερικαλύπτως ἔγραψεν εἰς τὰ προλεγόμενα τοῦ 7ου τόμου τῆς Διεθνούς Φιλολογικῆς Βιβλιοθήκης: ὅτι ἡ Κριτικὴ καὶ ἡ Ἐξηγητικὴ ἀπέδειξαν τὴν ἐν τῷ Ἀπὸ αἰώνιαν διαμονὴν ἀύστατον. Περὶ ἄλλων ὁρθολογιστικῶν κρουσμάτων, παρατηρουμένων εἰς μέρος τι (εὐτυχῶς) καὶ ὅχι εἰς τὸ ὅλον τοῦ Ἀγγλικοῦ κλήρου, ἀποφεύγω νὰ εἴπω. Τοῦτο μόνον ἐνταῦθα, ὡς ἐλάχιστον παραδειγμα, σημειῶ: ὅτι ἐγὼ μὲ τὰ ἰδιά μου ὡς ἡκουσα εἰς ἓνα ναὸν τῆς πόλεως μας Ἀγγλικανὸν περιώνυμον (ἐροκήρυκα (δὲν λέγω Λουθηρανόν, ἢ Καθολικόν, ἢ Ὀρθολογιστὴν) ἀποκαλοῦντα ἐβροῦλον μιν τὰ τρία πρῶτα τῆς Μωσαϊκῆς Πεντατεύχου κεφάλαια.

Ματαίως λοιπὸν οἱ συζητοῦντες ἐκ τῶν ἡμετέρων περὶ τῶν δογματικῶν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἀναφέρονται εἰς τὸν κατὰ τὴν στέψιν ὄρκον τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας, ὡς εἰς ὁμολογίαν δὴθεν ἐπίσημον, ὅπως ἀποδείξωσιν ὅτι ἡ περὶ θείας Εὐχαριστίας ἡ ἐπικλήσεις ἁγίων πίστες τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας εἶνε ἐντελῶ ἀσυμβίβαστος πρὸς τὰς Ὀρθόδοξους ἀρχάς. Τὸ βίβαιον εἶνε ὅτι, ὅπως τὰ 39 ἄρθρα, οὕτω καὶ ὁ ἕρκος αὐτός—καὶ πολλὰ μᾶλλον αὐτὸς ἢ ἐκεῖνα—δὲν ἡμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ κατὰ τὴν πραγματικῶς ὑφισταμένην, τὸ γε νῦν, παρὰ τοῖς Ἀγγλικανοῖς πίστεως. Διότι ὁμολογῶ ὅτι αἱ διαφοραὶ αἰχωρίζουσαι ἀπὸ ἡμᾶς καὶ τοὺς ὑψηλοτέρους (τ. ἔ. τοὺς μᾶλλον προσκεκμημένους εἰς τὰς τελετὰς καὶ τὰς ἀρχαίας παραδόσεις) εἶνε ἀνυπερβλήτοι, ἀναγκαζούσαι καὶ τοὺς διακαστέρους φίλους τῆς ἐνώσεως, ἡποῖοι δὴποτε καὶ ἂν εἶνε οὗτοι, νὰ ἀποθαρρύνωνται. Ἀλλ' ἐπίσης ὁμολογῶ ὅτι ὁ Ἀγγλικανισμός, ὅσον καὶ ἂν εἶνε κυμαίνόμενος, δὲν εὐρίσκει τὴν πραγματικὴν του ἑκφρασιν ἐν τῷ Βασιλικῷ Ὁρκῷ. Εἶνε ἄλλως τε γνωστὸν ὅτι ὅχι πρὸς τὰς Ἐκκλησιαστικὰς ἀρχάς, ἀλλὰ πρὸς τὸ Κοινὸς βούλιον ὁ βασιλεὺς ποιεῖται τὸν ὄρκον: τὸ ὅποιον σημαίνει ὅτι οὐδεμίαν ἐπιβολὴν δύναται νὰ ἔχουν αἱ ἐν αὐτῷ ἐξαγγελλόμεναι ἀρχαὶ ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἀγγλικανικοῦ Κλήρου. Οὐδεὶς πρὸς νὰ σκανδαλιζώμεθα ὅταν λέγῃ ὅτι ἀποεῖται τὴν δόλῳ τὴν αὐτὴν ὅπως κοινῶς νοεῖται ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν Προτεστάντων. Αἰετὶ ὁ ὅρος Προτεστάντης: ἐνταῦθα ἔχει μόνον ἀρηνητικήν

σημασίαν ἀπέναντι τῆς Ρώμης καὶ δὲν δηλοῖ τίποτε περὶ τὸ δόγμα θετικόν. Αὕτη τοῦλάχιστον εἶνε ἡ γνώμη τοῦ προαναφερθέντος Στάλεϋ, ὅστις λέγει: «Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὁ ὅρος Προτεστάντης διαλαμβάνεται ἐν τῷ κατὰ τὴν στέψιν βασιλικῷ ὄρκῳ. Ἀλλ' ὁ ἕρκος αὐτός πρῶτον μὲν ἐπιβάλλεται εἰς τὸν βασιλέα ἀπλῶς καὶ ἐξ ὀνόματος τῆς Βουλῆς, οὐχὶ δὲ καὶ τῆς Ἐκκλησίας» δεύτερον δὲ τοῦ ὅρου «Προτεστάντης» γίνεται χρῆσις κατὰ τὴν δημόδη αὐτοῦ ἐννοίαν, τὴν ἀποκλείουσαν πᾶσαν ἐκ Ρώμης ἐξουσίαν, καὶ τίποτε ἄλλο.»

Χάριν τῆς ἀληθείας σημειώσαντες τ' ἀνωτέρω, χάριν τῆς ἀληθείας ἐπίσης ὀφείλομεν νὰ προσθέσωμεν ὅτι πρὸς ὁρθὴν κατανόησιν ἡ περὶ θ. Εὐχαριστίας δόλῳ τοῦ ὄρκου (ὅτι δηλ. «ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς Εὐχαριστίας οὐδεμία γίνεται μετουσίωσις τοῦ ἁγίου καὶ τοῦ οἴνου εἰς τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ») χρῆζει ἐξηγήσεων. Καὶ πάλιν δηλαδὴ ὁ ἕρκος ἐνταῦθα ἔχει σημασίαν ἀπλῶς ἀρηνητικὴν ἀποχορεύων πᾶσαν προταθεῖσαν τοῦ μυστηρίου ἐξήγησιν κατὰ τὸν 19' αἰῶνα καὶ ἰδίᾳ τὸν παρὰ τοῖς Ἀγγλικανοῖς ἀπεχθεστάτην τῆς μετουσίωσιν ὅρον. Δὲν δηλοῖ ὅμως—παρὰ τὴν περὶ τὰ καθήκιστα διαφωνίαν—ὅτι ὁ Ἀγγλικανὸς δὲν πιστεύει εἰς τὴν πραγματικὴν μετατόπισιν τῆς Σαρκὸς καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Κυρίου. Ἡ Εὐχαριστία εἶνε μυστήριον μεταδοτικόν τῆς θείας χάριτος. Τὸ Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ ὁλοκλήρου ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς (verily and indeed) μεταλαμβάνονται ὑπὸ τῶν πιστῶν, ἀλλὰ κεκρυμμένα ὑπὸ τὰ συνυπάρχοντα στοιχεῖα τοῦ ἁγίου καὶ τοῦ οἴνου, ἵνα, κατὰ τὴν ἐξήγησιν των, τὸ μυστήριον διατηρήσῃ πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν καὶ τὴν ἐξωτερικὴν ὄψιν του. Ἡ μεταλήψις γίνεται, λέγουσιν, κατὰ τὸν ὅρον οὐκ ἀρκούν, παχύν καὶ γῆινον, ἀλλ' ὅπως οὐρανίον καὶ ὑπερφῶς, ἀποστέρωντα πᾶσαν περαιτέρω συζήτησιν ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας. Ἰδοὺ τί ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία φρονεῖ περὶ τῆς θείας Εὐχαριστίας ἐν ταῖς κοιναῖς γραμμαῖς. Διότι καὶ ἐνταῦθα εἶνε πολὺ δύσκολον νὰ εὕρηται ἐξ ὁλοκλήρου ταυτιζόμενος γνώμας εἰς τὰ ἐπὶ μέρους. Manchester 2)15 Ἀπριλίου 1907.

ΚΩΝΣΤ. Ν. ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

ΙΩΣΗΦ ΛΑΠΠΟΝΙ ΙΑΤΡΟΥ ΤΩΝ ΠΑΠΩΝ ΛΕΟΝΤΟΣ ΙΓ' ΚΑΙ Π'ΟΥ Γ' Ο ΥΠΝΩΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΣΜΟΣ

(Μετάφρασις ἐκ τῆς πέμπτης ἐκδόσεως)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΚΙΑΓΡΑΦΙΑ

(Συνέχεια τῆς 31- 22 ἡμετέρας)

Β' Ο Πνευματισμός.

Κατὰ τὸν 19' αἰῶνα, ἡ πρὸς τὰ τοιαῦτα δυσμένεια τῶν συγχρόνων ἐφθασε μέχρι τοῦ νὰ κατηγορήσῃ ἐπὶ νεκρομαν-

τείᾳ τοὺς τρεῖς πάπας τῆς Ρώμης Βενεδίκτου Θ'. (1033-1044) Γρηγόριον στ'. (1045) καὶ Γρηγόριον ζ'. (1073-1085). Τὰ Χρονικά τῆς Οὐσπεργεντίνης, τῇ 1076, ὀνομαζοῦν τὸν τελευταῖον τοῦτον Πάπαν «τὸν μεγάλῃ-τερον μάγον τῆς ἐποχῆς του». Διηγοῦνται ὅτι ἡμέραν τινα, ἐπανεβλῶν ἀπὸ τὸ Ἀλβάνο εἰς Ρώμην, παρετήρησεν ὅτι ἐλησμόνησεν εἰς Ἀλβάνο ἐν ἐκ τῶν περὶ νεκρομαντείας βιβλίων του, καὶ διέταξε δύο ἐκ τῶν ἀκολούθων του νὰ μεταβῶσιν ὅπως τὸ φέρωσι, γνωστοποιήσας ἅμα εἰς αὐτοὺς ὅτι ὁ αὐτὸς συνέβηκεν δυστύχημα τι, ἐν ἐπειρώντο νὰ τὸ ἀνοίξωσιν. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ περιέργεια τῶν δύο νέων εἶχεν οὕτω κορυφωθῇ, ἤνοιξαν τὸ βιβλίον καὶ ἀνέγνωσαν ἐξ αὐτοῦ γραμμὰς τινάς. Ἀλλ' εὐθὺς τοῖς ἐνεφανίσθησαν δαίμονες, οἱ ὁποῖοι τοὺς ἠρώτησαν: «Τί θέλετε; Λέγετε, εἰ δ' ἄλλως θὰ ριφθῶμεν ἐπὶ τὸν σῶμα σας!» Οἱ δύο νέοι, περίτρομοι, δὲν ἤξευρον τί νὰ κάμουν καὶ τί νὰ εἴπουν. Τέλος ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν, ἐν τῇ συγχύσει του, ἐτραύλισε: «Κερμένισατε τοὺς τοίχους τούτους.» Καὶ ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ οἱ τοῖχοι τοῦ Ἀλβάνο εὐρέθησαν διεργημένοι. Τοῦτο βλέποντες οἱ δύο ἄνθρωποι, ἐκπληκτοὶ, ἀφοῦ ἔκαμον τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ καὶ ἐπεκαλέσθησαν τὸν Θεόν, μόλις ἠδυνήθησαν νὰ ἐπανεβλῶσιν εἰς Ρώμην.

Ἀπὸ τοῦ 16' μέχρι τοῦ 18' αἰῶνος ὁ πνευματισμός κατέστη ἀληθὲς λατρεία, ἐν μέρει φιλοσοφική, ἐν μέρει ὀρησκειτική. Πᾶς ἀστρολόγος καὶ πᾶς χημικὸς ἐνηδύνετο νὰ ἔχῃ ἐν οἴκῳ πνεῦμα ὑπακούον εἰς τὰς διαταγὰς του. Ὁ Μιχαὴλ Σκὼτ (1210-1295) ἐκάλει τοὺς φίλους του εἰς γεῦμα χωρὶς νὰ ἐτοιμάσῃ τίποτε ἐκ τῶν προτέρων. Ἀλλ' ἰδοὺ ἤρχοντο ἐπὶ τῆς τραπέζης παντός εἶδους ἐξαιρετα φαγητὰ καὶ ὁ μάγος ἔλεγε: «Τὸ ὀρεκτικὸν τοῦτο προέρχεται ἀπὸ τὸ μαγεύειν τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας» τὸ ποτὸν τοῦτο εἶνε ἀπὸ τὰ βαρέλια τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας!»

Ὡσαύτως ὁ Δάντης, ὁρίζων εἰς τὸν Μιχ. Σκὼτ μικρὰν τινα θέσιν ἐν τῇ Κολάσει του, μᾶς λέγει περὶ αὐτοῦ ὅτι ἀλήθως, ἀπὸ μαγικῆς ἀγυρτίας ἐγνώριζε τὸ παιγνίδιον. Ὁ Σέκκο Σταμπίλι δ' Ἀσκόλι (1251-1328) ὀφείλει κατὰ μέγα μέρος εἰς τὰς πνευματιστικὰς διδασκαλίας του τὴν πυρᾶν, ἐφ' ἣς κατεδικάσθη ν' ἀποθάνῃ. Εἰς Μασσαλίαν, εἰς Τολέδον, κατηχητὰ ἐδίδασκον τὴν νεκρομαντείαν. Τέλος τὸν μεσάιονα ὑπῆρχε τόσον ἀπόλυτος πίστις εἰς τὸ δυνατόν τῆς μετὰ τῶν πνευμάτων ἀνθρωπίνης σχέσεως, ὥστε ἀνηλεῶς κατεδικάζοντο εἰς θάνατον, ἐκτὸς ὀλιγαριθμῶν προσώπων πράγματι ἐνόχων, καὶ πλῆθος δυστυχῶν, οἵτινες, ἐκ φρεναπάτης ἢ καὶ παραφροσύνης, ἐκίνουν καθ' ἑαυτῶν ὑπόνοιαν ἐπὶ μαγείᾳ.

Ἱστορικοὶ τινες ἐπέριψαν ὅλον τὸ ἔσποιν τῆς τοιαύτης συμπεριφορᾶς εἰς τὸν ὀρησκειτικὸν φανατισμόν. Ἀλλὰ πράγματι αὕτη προήρχετο μᾶλλον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν τῶν τότε κυβερνώντων, ὅπως προστατεύωσι τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν ἀπαλλάσσοντες αὐτὴν ἀπὸ πάντων, τοὺς ὁποῖους ἐνόμιζον ἱκανοὺς νὰ διαθέτωσιν ὑπερφυσικὴν δύναμιν κινδυνώδη διὰ τοὺς ἰδιώτας. Καὶ εἶνε πολὺ ἀξιοπαρατήρητον ὅτι τὸν

χρόνον τούτον, καθ' ἣν, ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ νὰ ἀπαλλάγῃσιν ἀπὸ τοῦ μάγους, θλαί αἱ καθολικαὶ χώραι, καὶ ἰδίως ἡ Ἰταλία, ἐπετίθεντο ἐναντίον πλήθους ἀθῶν συκοφαντουμένων, ἢ διανοητικῶς ἀσθενῶν, αἱ διωγμοὶ τοῦ εἰδους τούτου ὑπῆρξαν ἀείποτε σπανιῶτατοι εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐπικρατείας παρὰ τὰ περίφημα καὶ αὐστηρὰ διατάγματα τοῦ Ἰννοκεντίου ἡ'. Ἀλεξάνδρου στ'. Λέοντος ι'. Ἀδριανού στ'. Σίξτου-Κεῖντου καὶ Γρηγορίου ΙΒ'. Ἀπ' ἐναντίας εἶνε ἀμέτρητος ὁ ἀριθμὸς τῶν θυμάτων, τὰ ὅποια εἰς χώρας πίστεως χαλαρωτέρας, ἀκόμη καὶ προτεσταντικῶς χώρας, ἐσφαγιάσθησαν εἰς τὴν πεποιθῆσιν ταύτην γενικῶς ἐπικρατήσαντων ἀνὰ λόκληρον τὴν Εὐρώπην. Προφανέστατον λοιπὸν εἶνε ὅτι ἐὰν ἡ πρώτη ἀφορμὴ τῶν διωγμῶν τούτων ἦθελεν ὑπάρξει ὁ θρησκευτικὸς φανατισμὸς, οὗτοι θὰ εἶχον παρουσιάσει τὴν μεγαλύτεραν των ἐντασιν εἰς τὰ Κράτη τῆς Ἐκκλησίας, θὰ ἦσαν δὲ χαλαρώτεροι πρὸ πάντων εἰς τὰς χώρας, αἵτινες ἔξισουσιν ὅτι προσφέρουσιν εἰς πάντα, πλήρη θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν. Ἀλλ' ἡ ἱστορία μᾶς διδάσκει ὅτι ὅπως τὸ ἐναντίον συνέβη.

Ἡ γνώσις τῶν πνευματιστικῶν πράξεων τοῦ μεσαιῶνος ἀποδεικνύεται προεῖτι ὑπὸ πλῆθος συγχρόνων παραδόσεων καὶ ἱστοριῶν, αἱ ὅποια γέμουσιν ἐπικλήσεων δαιμόνων ἢ νεκρῶν, μαγείων καὶ ἄλλων μαγανειῶν. Ὁ γλυκὺς Βιργίλιος ἐθεορεῖτο ὅτι εἶχεν ἐπιδικῆ καὶ αὐτὸς εἰς ἔργα νεκρομαντείας. Καὶ ὡς ἐκ τούτου ἴσως ὁ Δάντης ἀπεράσισε νὰ τὴν λάβῃ ὁδηγὸν κατὰ τὸ ταξιδεῖόν του εἰς τὰ δύο πρῶτα βασίλεια τοῦ ἄλλου κόσμου. Ὡσαύτως αἱ λαϊκαὶ παραδόσεις τοῦ μεσαιῶνος βρῖθουσι διηγήσεων περὶ οἰκιῶν, ἀνακτόρων, ἢ ἐπαύλειων, αἱ ὅποια ἐδέχον νὰ ἐγκαταλειφθῶσιν ἐνεκα τρεμακτικῶν καὶ σταθερῶν ἐμπαντίων φαντασμάτων, ἐνεκα θερμῶν μισσηριωδῶν ἐπανολαμβανομένων ὁλας τὰς νύκτας, ἐπίπλων συνεχῶς ὠθουμένων ὑπὸ ἀοράτων δυνάμεων, φωνῶν ἐξερχομένων ἐκ τῶν ὀροφῶν, τῶν τοίχων, τῶν ὑελσπινάκων, μικρῶν φλογῶν ἀναπτομένων αἰφνυδίως, κλπ. Καὶ δυνατὸν αἱ διηγήσεις αὗται, ὧν πολλὰ ὑφίστανται καὶ σήμερον, νὰ ἔσχω ἀληθῶς ὡς ἀρχὴν φαινόμενά τινα πνευματιστικῆς τάξεως, καίτοι βεβαίως μέγα μέρος ὀφείλεται εἰς τὴν ὑπερδιέγερσιν τῆς λαϊκῆς φαντασίας, εἰς τὴν ἀγνοίαν καὶ τὰς μεσαιωνικὰς δεισιδαιμονίας, ὡς καὶ εἰς φανατισμοὺς ἀπατεῶνων ἢ κακοποιῶν.

Ἡ εὐπιστία, ὡς πρὸς τὸν πνευματισμὸν, κατὰ τὸν μεσαιῶνα, ὑπερίβη πᾶν ὄριον, ὥστε νὰ μᾶς κάμῃ ν' ἀμφισβῆλωμεν περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου λογικοῦ. Αὐτοὶ οἱ ἐπιστήμονες τῶν χρόνων ἐκείνων εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο δὲν ἠδυνήθησάν ποτε νὰ διαφυλάττωσιν ἐαυτοὺς ἀπὸ τῶς πλέον ἀκατανόητους ὑπερβολάς. Ἐδέχθησαν προθύμως ποντῶς εἰδους ἀνόητους ἀπιθανότητας χωρὶς σκιᾶν κριτικῆς ἢ διαγνώσεως. Καὶ δὲν ὑπάρχουν μῦθοι χονδρεῖς ἢ ἀνόητοι, τοὺς ὁποίους νὰ μὴ εὕρισκωμεν συνειλεγμένους εἰς τὰ σύγχρονα συγγράμματα, τῶσιν τῶν πραγματευομένων περὶ τῆς Γοητείας (δηλ. τῆς σχέσεως μετὰ τῶν πονηρῶν

πνευμάτων) ὅσον καὶ παρὰ τοῖς γράφοις περὶ τῆς Θεουργίας ἢ ἐπιστήμης τῶν σχέσεων μετὰ τῶν ἀγαθῶν καὶ καθαρῶν πνευμάτων.

Ἄνωσθ' ὅποτε, ὁ μεσαιῶν ἔχει τόσον πολὺ διηγήσει περὶ γοητῶν, μάγων καὶ νεκρομάντεων, τόσον ἡσυχολήθη μὲ δίκας προσώπων κατηγορηθέντων ἐπὶ μαγανείας, ὥστε οὐδέποτε βεβαίως ἄλλη τις ἐποχὴ εἶχε περισσότερον προσελκύσει τὸ ἐνδιαφέρον εἰς τὰ ἔργα τοῦ πνευματισμοῦ. (ἀκολουθεῖ)

ΜΥΘΟΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α'.

Ὁ ΜΥΘΟΣ

Τίς δὲν εἰξεύρει τὴν ἀραδικὴν παραδοσιν, τὴν ὁποῖαν τόσον συχνὰ ἀφηγοῦνται ὑπὸ τὸν τίτλον : Τὸ ὑποκάμισον ἐνὸς εὐτυχοῦς ἀνθρώπου ;

Τὴν συνοψίζω :

Βασιλεὺς τις τῆς Ἀνατολῆς εἶνε ἀσθενὴς καὶ οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ἔχουν προεῖπει τὴν θεραπείαν, ἐὰν δύναται νὰ φορέσῃ τὸ ὑποκάμισον ἐνὸς ἀνθρώπου εὐτυχοῦς.

Πασαδὲς καὶ βεζῖραι ἐτέθησαν εἰς ἀναζήτησιν. Ζητοῦσιν ἀνθρώπον εὐτυχῆ καὶ μετὰ πολλοὺς μῆνας ἐπιστρέφουσι διὰ νὰ ἀναφέρωσι μετὰ λύπης εἰς τὸν βασιλέα ὅτι δὲν ὑπάρχει ποσὶς ἀνθρώπος εὐτυχῆς ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἀλλ' ἰδοὺ, ἐν μέσῳ ἀγροῦ, ἀκούουσι τὸ εὖθυμον ἔσμα γεωργοῦ τινος κεκλιμένου ἐπὶ τοῦ ἀρότρου του. Καὶ οἱ, τῶνοι ἐξήρχοντο τόσον εὐχάριστοι ἀπὸ τὰ χεῖλη του ὥστε νὰ πλησιάζουσιν οἱ ἀπεισταλμένοι τοῦ βασιλέως.

— Θὰ εἶσαι βεβαίως εὐτυχῆς, ἐὺ χωριάτη, ὅστις τραγοῦδεις μὲ τὴν ἐγκρίδιν εὐχαρίστησιν.

— Μάλιστα, εἶπεν ἀπλῶς ὁ ἄνθρωπος τῶν ἀγρῶν.

Οἱ αὐτικοὶ ἐκυττάχθησαν μετὰ τῶν καὶ ἔπειτα τῇ εἰπον.

— Ἄ ! μπράβο, καλὲς ἄνθρωπε ! μᾶς χρειάζεται τὸ ὑποκάμισόν σου.

— Τὸ ὑποκάμισόν μου ! Εἶπε γελῶν μὲ ἀγαθὸν γέλωτα, ὁ ὁποῖος ἐφαίδρυνε καὶ κατεφώτισεν ὅλοκληρον τὸ πρόσωπόν του, τὸ ὑποκάμισόν μου ! Ἄ ! χαρὰ σὲ κείνιον ἀπὸ σᾶς, ποῦ θὰ τὸ πάρῃ. Ἰδοὺ !

Καὶ ἀπεκάλυψε τὸ γυμνόν του στῆθος... δὲν εἶχεν ὑποκάμισον.

Ὁ μῦθος οὗτος δὲν στερεῖται ἡθικότητος, ἀλλ' ἰδοὺ ἡ ἱστορία.

Β'.

Ἡ ἱστορία

Πρόκειται περὶ νέας γυναίκας, πλουσίας, καλομαθημένης, ἢ ὁποῖα τίποτε δὲν εἶχε νὰ κάμῃ καὶ διὰ τοῦτο ἦτο ἰδιότροπος καὶ στενοχωρημένη διὰ τὴν εὐτυχίαν της.

Ἐκάρθησεν ἐσπέραν τινὰ θερινὴν ἐπὶ τινος καθίσματος, ἡπλοῦτο δὲ ἐνώπιόν της φύρδην μίγδην ποικιλία λευκῶν μᾶζων μουσικῆς, ἐφημερίδων τοῦ συμμοῦ, εἰκοσιγραφημέ-

ων βιβλίων, τὰ ὅποια παίρνει, ἀφίνει, παίρνει παλιν...

Καὶ ἰδοὺ, ἐνῷ ἐξεφύλλιζεν ἐν ἀπὸ τὰ βιβλία αὐτά, ἀνέγνωσε τὸν μῦθον : τὸ ὑποκάμισον ἐνὸς εὐτυχοῦς ἀνθρώπου.

— Οἱ ἀνίκανοι ! εἶπεν, ἀφοῦ ἐτελείωσε, αὐτοὶ δὲν κατόρθωσαν νὰ εὕρουν τὸ ὑποκάμισον εὐτυχοῦς ἀνδρός. Ἀἱ ! καλὰ. Ἐγὼ ὅμως θὰ εὕρω τὸ ὑποκάμισον εὐτυχοῦς γυναικός !

Καὶ ζωνρὰ, ὡς γυνὴ ἥτις συνέλαβεν ἰδίαν σταθεράν, καὶ εὖθυμος ὡς τις ἡ ὁποία, ἐν ἀνίκα διατελοῦσα, ἐδημιούργησεν ἐνασχόλησιν τινα, διηυθύνθη... πρὸς τὴν ἐξοχὴν.

Βεβαίως δὲν τῆς ἔλειπον γνωριμίαι καὶ ἡ ἐρασιμότης τῆς συνεχώρει τὴν ἀδιάκριτον πρὸς τὰς φίλους της ἐρώτησιν : Εἴσθε εὐτυχῆς ;

Εἰς τὴν ἐκανεὶλημένην αὐτὴν ἐρώτησιν, ἤκουε πάντοτε τὴν αὐτὴν ἀπάντησιν : Ὅχι ! — ἐν ὅχι ἐνίστε ζωνρὰς ἐκπεφρασμένον, συνηθέστερον δὲ ἐξερχόμενον μετὰ μεγαγχοῦ μαιδιάματος.

Ἄλλοτε ἐν δακρυ ἢ σφιζιμον χειρὸς ἀντικαθίσταν τὸ ὄχι τοῦτο, τὸ ὁποῖον δὲν ἤθελον νὰ εἴπουν ρητῶς. Αἱ αἰθουσαι — ὅπως καὶ αἱ ψυχαί — ἦσαν γεμάται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς εὐτυχίας.

Καὶ παντοῦ τὸ αὐτὸ συνέβαινε.

Ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ τῇ ἦλθεν ἡ ἔμπνευσις νὰ διευθυνθῇ εἰς τὸν ἐφημέριον τῆς ἐνορίας της, ἔμπειρον ἱερέα, ὅστις τὴν εἶχε γνωρίσει νεωτάτην καὶ τὸν ὁποῖον αὐτὴ εἶδετε σπανίως.

Ἐρωτηθεὶς ἐὰν ἐγνωρίζεν εὐτυχῆ γυναῖκα, ὁ ἱερεὺς ἐμεδίασεν. — Ἀνάγνωθι, τέκνον μου, τὰς πρώτας γραμμάς τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀπῆνταν τώρα.

Καὶ ἀνέγνωσεν : Ὡ, πάτερ μου, πάτερ μου, πόσον εἶμαι εὐτυχῆς !

— Εὐτυχῆς ! ἀλλὰ τὴν γνωρίζετε ; Ποῦ μένει ;

Καὶ ὁ ἱερεὺς τῇ λέγει πατρικῶς : Καὶ σὲ τὴν γνωρίζετε, τέκνον μου.

— Ποῦ μένει ; ποῦ μένει ;

Δὲν εἶνε πλέον ἐν Γαλλίᾳ τὴν ὥραν αὐτὴν ἀλλ' ἐν Ἰταλίᾳ πλησίον τῶν πληγαμένων στρατιωτῶν μας. Εἶνε ἡ κόρη σου Ἀμαλία δὲ Γράνδβαλ, ἥτις σᾶς ἐδέχετο εἰς τὰ σαλόνια της.

— Δυτὴ !

Τὴν ἐπομένην ἡ ἀναζητήτρια τῆς εὐτυχίας ἀνεχώρει διὰ τὴν Ἰταλίαν.

Εἰς τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν τοῦ στρατεύματος ἐγέλασαν : Δὲν εἶνε καμμία κόμησσα ἐδῶ αὐτὴ ἐπέμενε, ὅτε ἀξιωματικὸς τις τῇ λέγει : Ἡ κόρη σου δὲ Γράνδβαλ μένει πράγματι εἰς τὸ στράτευμα, ἀλλ' ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀδελφῆ Ἀμαλία τοῦ ἑλέους. Καὶ τὴν εἶδειν εἰς τὸ Νοσοκομεῖον περιποιημένην τοὺς τραυματίας καὶ ἐνθαρρύνουσαν τοὺς θνήσκοντας.

— Ἀδελφὴ μου ! εἰσθε εὐτυχῆς ;

— Ὡ ! καὶ ! ἀπῆντησεν ἡ εὐσεβὴς γυνὴ μετ' ἀπεριγράπτου μαιδιάματος.

— Τελείως ;

— Ὅσον δύναται νὰ εἶναι τις ἐπὶ τῆς γῆς, προσδοκῶν δὲ δι' ἐκεῖ ἐπάνω... ὦ ! ἐκεῖ ἐπάνω, Θεέ μου ! πῶς νὰ ἡμπορῶσα νὰ ἀφροσιωθῶ περισσότερον !

— Δοιπόν, ἀδελφὴ μου, ἐν ὀνόματι τοῦ καλοῦ Θεοῦ, μὴ γελιάσετε μαζί μου... δόσατέ μου τὸ ὑποκάμισον τὸ ὁποῖον φορεῖτε.

— Ἀλλὰ, εἶπε στενοχωρηθεῖσα ἡ ἀδελφὴ, ἀλλ' εἶνε ἀδύνατον.

Ὅχι ! ὄχι ! ἔχω ἀνάγκην αὐτοῦ.

— Δὲν τὸ ἔχω πλέον ! τὸ πρῶτ' ἐσώθη τὸ ὕψοςμα εἰς τὸ νοσοκομεῖον καὶ τὸ ἐξέσχισα διὰ νὰ κάμω ἐπίδεσμον.

Ἡ νέα κυρία ἐκαμήλωσε τὴν κεφαλὴν : εὐχαρίστῳ, ἀδελφὴ μου ! εἶπε. Τώρα τὸ ἐννοῶ : ἡ εὐτυχία δὲν δίδεται, ἀλλ' ἀγοράζεται, ὅπως τὴν ἔχετε ἀγοράσει σεῖς διὰ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἀφροσιώσεως.

Θὰ τὴν εὕρω ὅπως καὶ σεῖς τὴν ἤρατε !

ΤΟ ΓΕΝΝΑΙΟΝ ΑΙΤΗΜΑ

Μικρὸν κοράσιον εἶπεν ἡμέραν τινὰ πρὸς τὴν μητέρα του.

— Μητέρα, θὰ σᾶς κάμω μίαν παράκλησιν δὲν πιστεύω νὰ μοῦ τὴν ἀρνηθῇτε. Εἶνε πολὺ δύσκολον νὰ τὸ εἶπῃ κανεὶς, ἀλλὰ νομίζω, εἶμαι βεβαία ὅτι ὁ καλὸς μας Θεὸς τὸ θέλει.

— Ἀφοῦ ὁ καλὸς μας Θεὸς τὸ θέλει, παιδί μου, πῶς ἡμπορεῖ ἡ μητέρα σου νὰ σοῦ τὸ ἀρνηθῇ ;

— Μὰ εἶνε πολὺ δύσκολον.

— Καθόλου, τίποτε δὲν εἶνε δύσκολον ἀπὸ ἐκεῖνα, ὅπου θέλει ὁ Θεός.

— Ὡ ! ὄχι δι' ἐμὲ, μητέρα ! ἀλλὰ διὰ σᾶς.

— Ἄ ! ἀπῆντησεν ἡ μήτηρ μεδιῶσα, ἡ κόρη μου μὲ κρῖνει ὀλιγώτερον αὐτῆς ἰσχυρὰν ! λοιπὸν ποῖον εἶνε αὐτὸ τὸ τόσον δύσκολον πρᾶγμα, ὅπου ὁ Θεὸς ζητεῖ ἀπὸ ἐμὲ ;

— Ἐὰν εἶχατε, μητέρα μου, τὴν καλωσύνην — μάλιστα, τὴν καλωσύνην, γιατί διὰ νὰ μοῦ τὸ κάμετε αὐτό, πρέπει πολὺ νὰ μὲ ἀγαπᾶτε — ἐὰν εἶχατε λοιπὸν τὴν καλωσύνην νὰ μοῦ ἐναντιώσεσθε ἐνίστε εἰς τὰς ὀρέξεις μου, νὰ μὲ μαλῶνετε ἐνίστε ἐνώπιον τῶν ἀδελφῶν μου καὶ ἀν' ἀκόμῃ δὲν ἤμην ἀξία, καὶ ἔπειτα ἐπίσης νά... νὰ μὲ δπώθῃτε ἐνίστε, δόσκις θὰ ἔρχωμαι νὰ σᾶς ἐναγκαλισθῶ... ὄχι ὅμως συχνά.

— Καὶ γιατί αὐτό, παιδί μου ; εἶπεν ἡ μήτηρ συγκινημένη.

— Διότι εἶμαι πολὺ εὐτυχῆς, δὲν ὑποφέρω τίποτε διὰ τὸν καλὸν Θεὸν καὶ αἰσθάνομαι ὅτι πρέπει νὰ ὑποφέρω κατ' ἐμὲ ; δὲν τὸ εἰξεύρω — καὶ ἔπειτα, ἀφοῦ θέλω νὰ γίνω μία ἀγία, διὰ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ μὴ δυσαρπύστωμαι μὲ κανένα, νὰ μὴ εἶμαι κατηφής, νὰ μὴ παραπο-

νοῦμαι διόλου, ἀλλὰ νὰ εἶμαι εὐχαριστημένη δι' ἑα, δὲν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ μάθω νὰ εἶμαι καρτερική, ὅταν μοῦ ἐναντιώνονται ;

Θὰ μοῦ κάμετε θ,τι σὰς λέγω· δὲν ἔχει οὕτω, μήτερ μου; καὶ θὰ ἰδῇτε θ,τι θὰ σὰς ἀγαπῶ ἀκόμη περισσότερο.

Ἡ μήτηρ ἐπῆρε τὰς δύο χεῖρας τῆς κόρης της, τὴν ἠσπάσθη εὐλαβῶς εἰς τὸ μέτωπον, καὶ, ὑψούσα πρὸς τὸν ἐσταυρωμένον τοὺς δακρυμένους τῆς ὀφθαλμοὺς· εὐχαριστῶ, Θεέ μου ! εἶπε χαμηλοφώνως.

ΠΑΤΗΡ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ⁽¹⁾ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΖΩΝ ΤΗΝ ΦΙΛΑΓΓΥΡΙΑΝ

Τὰ ἄλλα πάθη σὺν τῷ χρόνῳ ἐξασθενοῦσιν· ἡ φιλαργυρία ὅμως ὄχι μόνον δὲν ἐξασθενεῖ, ἀλλὰ καὶ ἐνισχύεται. Ἡ ἀκολασία ἐξαντλεῖται διὰ τῶν ὑπερβολῶν της· ἡ ἀκρασία φθίρειται μαζὶ μὲ τὸ σῶμα, ὅπερ καταπονεῖ· ἡ φιλοδοξία σβύνεται, ὅταν φθάσῃ εἰς τὸ παθούμενον· ἀλλ' ἡ φιλαργυρία δὲν λέγει ποτέ : ἀρκεῖ. Εἶναι ὡς τὰ παράσιτα φυτὰ, τὰ ὅποια προσκολλῶνται εἰς δένδρα, ἐξ ὧν ἀντλοῦσι τὴν ὑπαρξίν· δὲν σταματᾶτε τὴν πρόοδόν των, ἂν δὲν τὰ κόψητε. Βλέπετε τὸν φιλάργυρον : μισητὸς εἰς πᾶν ὅ,τι τὸν περιβάλλει, δυσάρεστος εἰς τὴν ἰδίαν του οἰκογένειαν, εἰς τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν του, παρατείνει διὰ συνεχῶν φροντίδων τὴν ἀθλίαν του ζωὴν. Ζῇ ἐν τῷ κόλπῳ τῆς ἀφθονίας, καὶ στεναίνει, διότι τοῦ λείπουν ὅλα· ὅ,τι ἔχει, δὲν το ἀπολαύει, καὶ ὅ,τι δὲν ἔχει τὸ ἐπιθυμεῖ, τὸ τρώγει διὰ τῶν ὀφθαλμῶν. Μόλις οἱ σταῦλοι του δύνανται νὰ χωρέσουν τὰς πολυαριθμούς ἀγέλας του, καὶ ὅταν βλέπῃ εἰς τὴν ἀγέλην τοῦ γείτονος πρὸς ἄκρον, ὅπερ τῷ φαίνεται ὡραῖον, εἶναι δυστυχής. Ποῖα εὐχαρίστησις δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς ταύτην τὴν καρδίαν, ἥτις εἶναι ἀχόρταγον βάρβαρον ; Ἡ οἰκία του εἶναι τάφος, ὅπου ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος, ὃν ἐγκλείει, δὲν χρησιμεύει εἰς ἐκείνον, ὅστις κατοικεῖ. Τὸ ἀργύριόν του τῷ εἶναι προσφιλέστερον τοῦ ἑαυτοῦ του· καὶ ὅταν ἀσθενῇ καὶ θέλῃ νὰ τῷ ὁμιλήσῃ τις περὶ φαρμάκου, ὅπερ θὰ τῷ ἀποκαταστήσῃ τὴν ὑγείαν, τὸν στενοχωρεῖ πολύ. Ὅ,τι τὸν εὐχαριστεῖ εἶναι τὰ δημόσια δυστυχήματα, διότι ἐλπίζει τότε θ,τι θὰ ἀγοράζῃ εἰς τιμὴν εὐτελεῖ. Μεθ' ὅποιας ἐπίσης περιεργείας ἐξετάζει τὰς ἀτμοσφαιρικές μεταβολάς, διὰ νὰ εὐρῇ προγνωστικὰ μεγάλης τινὸς καταστροφῆς, ἥτις θὰ πλουτίσῃ ἕως αὐτὸν καθιστώσα τοὺς ἄλλους δυστυχεῖς ; Σὰς ἐρωτῶ, μία τοιαύτη ὑπαρξὶς δὲν εἶναι τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς ἀθλιότητος ;

Ἐν Ἀθήναις.

ΣΤΑΥΡΟΣ Ι. ΤΗΛΙΑΚΟΣ

(1) Ἀστέριος ὁ Ἀμασειας.

Ο ΕΙΡΩΝ

Ἦ ὑπόκρισις ἀγνοίας περὶ τῆς ἀτελείας ἀνθρώπου τινὸς γινόμενη ἐκ μέρους ὑπερέχοντος κατὰ τὴν πνευματικὴν δύναμιν καὶ θέλοντος νὰ δώσῃ ἀφορμὴν βαθύτερας συναισθήσεως εἰς τὸν ἀτελῶς ἔχοντα, ἀλλὰ εἰσὶν τινὰ νοσοῦντα, τοῦτο εἶναι μορφή εἰρωνίας, τῆς ὁποίας χρῆσιν ἔκαμαν συχνὰ οἱ φιλόσοφοι καὶ ἰδίᾳ Σωκράτης κατὰ τῶν σοφιστῶν.

Ἡ κατάχρησις τῆς χάριν ἀγαθοῦ σκοποῦ ὑποκρίσεως ταύτης φέρει εἰς τὴν ἀμαρτωλὴν εἰρωνίαν, ἡ ὁποία εἶναι ἡ ἐξ ἀλαζονίας, χάριν ἐξευτελισμοῦ τοῦ ἀτελῶς ἔχοντος πλησίον, ὑπερτίμησις καὶ ὑπερύψωσις μιᾶς μετρίας ἀρετῆς εἰς πλεονέκτημα σπάνιον, ἢ, καὶ τὸ χειρότερον, ἡ ἀπώδοσις ἀρετῆς καὶ πλεονεκτημάτων εἰς ἀνθρώπων ὅλους στερούμενον τοιούτων, ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ, ἵνα μᾶλλον κατάδηλος γένηται ἡ ἐν τούτοις ἐνδεῖα αὐτοῦ. Ἡ τοιαύτη εἰρωνία εἶναι ὑβριστικὴ καὶ λαμβάνει χώραν μόνον ἐνώπιον ἄλλων, κυρίως ἵνα ὁ ὑποκρινόμενος ἀγνοίῃ τῆς ἀτελείας τοῦ περιπατοῦμένου καὶ ἀποδίδων αὐτῷ ἀξίαν, ἣν δὲν ἔχει, κερδήσῃ τιμὴν ἐκ μιᾶς ζωῆς· ἀντιθέσεως τῆς ἀτελείας ἐκείνου πρὸς τὴν ἰδικήν του ὑπεροχὴν, ἣν ἐν τῇ ἀλαζονίᾳ του νομίζει ὅτι κέκτηται ἀδιαφιλονέκτων ἢ καὶ βεβαίαν ἐν τῇ συνειδήσει τῶν ἀκούοντων αὐτὸν καὶ βλέπόντων τὸν ὅπ' αὐτοῦ περιπατοῦμενον ὑπόκλιον. Διὰ τοῦτο ὁ ὑπὸ ταύτην τὴν ἐννοίαν εἰρωνευόμενος καὶ ἐν λόγοις εἰς βάρος ἄλλου παίζων μὲ πρόσχημα σοφιστικῆς εἶναι αὐτόχρημα ὑποκριτής, ὑβριστής καὶ ἐνοχὸς ἐνώπιον τοῦ ἡθικοῦ νόμου, τοῦ ἐπιβέλλοντος σεβασμὸν πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην προσωπικότητα καὶ συμπάθειαν καὶ συγκατάθεσιν πρὸς πᾶσαν ἀτέλειαν τοῦ πλησίον. Ὁ εἰρων εἶναι μισητὸς καὶ ἀπεχθὴς παρὰ πᾶσι τοῖς ἐννοοῦσιν αὐτόν, εἶναι δὲ συνήθως καὶ καταχθονίως μοχθηρὸς.

Ο ΕΠΙΔΕΙΚΤΩΝ

Ὁ προσπαθὼν διὰ παντὸς τρόπου νὰ ἐπιδείξῃ τὸν ἑαυτὸν του εἰς πλεονέκτημα οἰαδήποτε, χωρὶς νὰ ἀφίην τὰ πράγματα νὰ ὁμιλοῦν, εἶναι ὁ ἐπιδεικνύων. Φαίνεται τὸ πρᾶγμα ἀπλοῦν καὶ ἀκίνδυνον καὶ ὅμως εἶναι σημαντικώτατον καὶ ἀποτελεῖ γένος ἐλαττωματικότητος μὲ τόσα ποικίλα εἶδη ὅσα εἶναι· οἱ ἀπειροσκόιοι βιοτικὰ τῶν ἀνθρώπων διαφοραὶ, λόγῳ πνευματικῆς ἀναπτύξεως, θέσεως κοινωνικῆς, εὐπορίας καὶ ἰδιοσυγκρασίας ἐκ κληρονομικότητος. Εἶναι δὲ καὶ ἐπικινδυνώτατον τὸ ἐλάττωμα τοῦτο εἰς τὸν ἔχοντα, διότι τὰ δεινὰ ἀποτελέσματά του πίπτουσιν ὀλόκληρα ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ του. Ὁ ἐπιδεικνύων εἶναι εἰς μικρὸν ἢ εἰς μέγαν βαθμὸν φρενοπαθής. Διὰ τοῦτο τὸ ἐλάττωμα του κάμνει τὰς ἐμφανίσεις του πάντοτε συνοδευόμενας μετὰ τοῦ γελοίου καὶ τοῦ κωμικοῦ. Ὁ ἐπιδεικνύων ἐκδικεῖ καὶ τροποποιεῖ τὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων μετὰ τὴν ἐκείνου καὶ ἀσυνείδητος ἀφαντάστου.

Ὁ πρὸς τὴν περιβολὴν του πείθει ἑαυτὸν καὶ νομίζει, θ,τι πείθει καὶ τοὺς ἄλλους, ὅτι περιβαλλεται ἀπὸ φῶς τέχνης καὶ ἀρμονικότητος χρωμάτων καὶ σχήματος τόσον, ὥστε ἐκθαμβῶν τοὺς βλέποντας τοὺς προσελκύει καὶ τοὺς αἰχμαλωτίζει ἢ τοὺς θέτει εἰς ἀπελπισμὸν διὰ τὸ ἀνέφικτον καὶ ἀμίμητον.

Τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ἐπιδεικνύοντων εἶναι τὸ φρενοπαθέστερον καὶ γελοιωδέστερον, ἀπαντᾷ δὲ μάλιστα εἰς τὰς γυναῖκας, αἱ δασταί, σὺν τῷ χρόνῳ, ἐὰν δὲν ὑπεβλήθωσιν εἰς ὁρμηκευτικὴν θεραπείαν ταπεινοφροσύνης, ἐξίστανται εἰς τῶν φρενῶν κατὰ τὴν εἰσόδον των εἰς τὰ σκότη, (ὡς νομίζουσιν αἱ ταλαίπωροι) τῆς γερντικῆς περιόδου. Αἱ τοιαῦτα προσπαθοῦν νὰ διαλύουν ἀπατηλῶς καὶ φαινομενικῶς τὰ σκότη ταῦτα διὰ δηλητηριασμένων ὑγρῶν καὶ χρωμάτων καὶ διὰ πάσης σκοτίου ἐπιτηδεύσεως διακοσμητικῆς καταφανῆ τὴν παραμόρφωσιν κατεργαζομένης καὶ ἀσφαλεστάτης τὴν παραφροσύνην καταβώσεως. Αἱ οὕτω ἐπιδεικνύσασαι, βυθίζουσαι ἑαυτὰς εἰς τὴν ἡθικὴν ἀνυπαρξίαν καὶ τὴν κατ' ἄμφω εὐτέλειαν καὶ καταστροφὴν, καὶ εὐπρέπειαν καὶ σεμνότητα κοινωνικὴν.

Ὁ ἐπιδεικνύων, εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνή, ὡς πρὸς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν, εἶναι μὴ ἀυθαδεστάτη καὶ καταφανεστάτη ἀπάτη. Κοινὰ καὶ τετριμμένα, ἀνύτητα καὶ ἀσύστατα, ἀνοήτους καὶ περιττὰς γνώσεις καὶ τὰ πάντα παρουσάζει ὡς τῆς σοφῆς του καὶ μοναδικῆς κεφαλῆς ἀποκνήματα. Ἀλλοιμονον, ἐὰν μετέρχεται τὸν πολιτικὸν ἢ ὁρμηκευτικὸν ῥήτορα. Ἀπορροφᾶται ὀλόκληρος εἰς γελοῖαν κούφότητα καὶ καθίσταται ἀξιοδιδάκτος ἐν τῇ αὐταπάτῃ. Ὁ δὲ ἐπιδεικνύων ἄσματος, τὸ οἰκτρώτατον τοῦτο ὄμμα τῶν κολάκων καὶ ἀπατεῶνων, εἶναι ὁ ἐν τῇ μορφῇ του κοινωνικῶς αὐτοκτονῶν. Τοὺς ἐπιδεικνύοντας θεραπεύει μόνος ὁ Χριστὸς ὁ παντοδύναμος φρενολόγος ἱατρός. Ἀλλὰ τὸν ζητοῦν πάντοτε ;

ΔΗΛΩΣΙΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΗΣ "ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΣ"

Ὁ Σύλλογος τῆς Ἀναπλάσεως κρίνει καθήκον του νὰ δημοσιεύῃ ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἐπιλυθὲν ζήτημα τοῦ τέως ἐφημερίστου ἐπισκόπου Σπάρτης Ἀρχιμ. Ἀκακίου Ἀθανασίου τὰ ἑξῆς :

Ἡ ἐπεγεροθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Γαλανοῦ ἀπὸ τῶν στηλῶν τῆς Ἀναπλάσεως καὶ τοῦ καθημερινοῦ τύπου συζητήσεως περὶ τῆς μεταφράσεως τοῦ Πῦνγκερ καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτῆς συνεπειῶν διὰ τὸν μεταφραστὴν ἦτο προφανὲς σύμφωνος πρὸς τὸ πρόγραμμα τοῦ Συλλόγου τῆς Ἀναπλάσεως καὶ τὴν εἰκοσαετὴ πορείαν τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ.

Οἱ ἰδρύσαντες τὸν Σύλλογον μετὰ τῶν κυρίων αὐτοῦ σκοπῶν ὥρισαν τὴν ὑπεράσπισιν τῆς χριστιανικῆς πίστεως

καὶ τῆς συνειδήσεως τοῦ ὀρθοδόξου ἐλληνικοῦ πληρώματος κατὰ πάσῃ ἀσεβοῦς προσβολῆς, ἥτις κινδυνοδεδειγμένη ἀποβαίνει πρὸ πάντων, ὅταν ἤθελε παρουσιασθῇ μὲ τὰς ἀξιώσεις τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης. Ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης καὶ τῆς τοιαύτης ἀποστολῆς του ὁρμώμενος τῆς Ἀναπλάσεως ὁ Σύλλογος ἀέριστα κατεπολέμησε μὲ ὅλον τὸ σθένος καὶ τὴν ἀκατάβλητον ἐπιμονὴν τὰ ἔθεα καὶ ἀντίχριστα ψευδοῦς φιλοσοφίας καὶ ἐπιστήμης θεωρήματα· τὸ δὲ καθήκον τοῦτο ἐπετέλεσεν ἐρρωμενέστερον, ὅτε ὁ κίνδυνος ἐφίστατο μεγαλύτερος, ὅτε δηλ. μετακινεῖται καὶ συνήγορος τῶν ἀσεβειῶν παρίσταται Ὁ βέλγος ἐπιστήμωνος δυνάμενοι διὰ τῆς ἰδιαιτέρας αὐτῶν ἐπιρροῆς ἐπὶ τὴν σπουδαζομένην νεότητα νὰ παραπλανήσωσιν αὐτὴν ὀλεθριώτερον καὶ νὰ σκανδαλίωσιν τὴν καθόλου ἐθνικὴν συνείδησιν. Τοῦτο ἐγένετο κατὰ τὴν δημοσίευσιν τῶν Πτυχάσεων τοῦ ἱατροῦ Ἀποστολίδου. Τοῦτο καὶ κατὰ τὴν υἱοθέτησιν τῶν δογμάτων τοῦ Χέκελ ὑπὸ τοῦ περιοδικοῦ «Ὁ Προμηθεύς»· τὸ αὐτὸ δὲ καὶ εἰς πλείστας ἄλλας περιστάσεις ἐξ ἀφορμῆς παρομοίων δημοσιευμάτων.

Ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμ. Ἀκακίου Ἀθανασίου μετὰφρασὶς καὶ σύστασις τῆς βλασφημίας κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς χριστιανικῆς καθόλου ἀποκαλίψεως συγγραφῆς τοῦ Πῦνγκερ ἀπετέλει βεβαίως γεγονός μὴ δυνάμενον νὰ παρεῖθαι ἀπαράκλητον ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς Ἀναπλάσεως ἡθικῶς ὑποχρεῖται νὰ κανονίξῃ τὴν δημοσιογραφικὴν του δράσιν ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ προγράμματος, τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς εἰκοσαστατοῦ πνευματικῆς πορείας τοῦ Συλλόγου. Διότι εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ὁ μεταφραστὴς καὶ κηδεμὼν τῶν ἀσεβειῶν θεωρῶν κατὰ τρόπον ἐκπληκτικὸν καὶ πρωτεύουστον ἦτο ὁρθόδοξος ἀρχιμανδρίτης, οὗτος δὲ ἐμελλε νὰ καταλάβῃ ἐπισκοπὴν, ἐξ ἧς θὰ ἤσκει τὴν μεγαλητέραν ἡθικὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τὴν τύχην τῶν ψυχῶν τῆς πόλεως του. Προσέτι ἡ ἐγκατάστασις τοιοῦτου ἐπισκόπου θὰ ἐνεῖχεν ἔμμεσον ἐπιδιοκιμασίαν τῶν τοιούτων μεταφρασμάτων ὑπὸ τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας, καὶ τὸ κακὸν τοιοιτοτρόπως θὰ καθίστατο ἀκόμη σημαντικώτερον.

Ὁ διευθυντὴς τῆς Ἀναπλάσεως, κρίνας καθήκον του κατ' ἀρχὰς μὲν νὰ ἀναφέρῃ εὐλαβῶς τὴν ὑπόθεσιν πρὸς τὸν Σίβασμ. Μητροπολίτην, ἀκολούθως δὲ νὰ προβῇ εἰς καταγγελίαν ἐνώπιον τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ ἀναπτύξιν τοῦ σοβαρωτάτου ζητήματος διὰ τῆς δημοσιότητος, ὄχι μόνον ἐπετέλεσεν αὐτὸς καθήκον τιμῶν τὴν συνείδησιν γνησίου χριστιανοῦ δημοσιογράφου, ἀλλ' ἐξέπροσώπη καὶ τὸν ὅλον Σύλλογον τῆς Ἀναπλάσεως παρομοίαν ἐμφορούμενον ἀρχῶν καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς σπουδαιότητος ἐννοοῦντα τὰ πρὸς τὴν πίστιν ἡμῶν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν καθήκοντα. Ἡ δὲ ἐπεγεροθεῖσα ἐκ τοῦ ἀγῶνος τούτου εὐμενεστάτη κοινωνικὴ ἐντύπωσις καὶ ἐπιδιοκιμασία ἐμαρτύρησεν, ὅτι ὁ ἀγὼν ἐκείνος ἀντεπεκρίνετο καὶ εἰς τὴν ζωσαν συνείδησιν τοῦ τῆς Ἐκκλησίας, ἐβεβαίωσεν αὐτὴ ἢ ἱερὰ Συνόδος τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας πρῶτον μὲν διὰ τῆς ἀναβολῆς

τῆς χειροτονίας καὶ κατόπιν διὰ τῆς πλήρους ματαιώσεως αὐτῆς.

Πρὸ τῶν τοιούτων γεγονότων ὁ Σύλλογος τῆς Ἀναπλάσεως καθὼς αὐτοῦ ἐκρίνε νὰ δηλώσῃ τὸ ἄκρον ἐνδιαφέρον, μὲ τὸ ὁποῖον ἐξ ἀρχῆς παρεκολούθησε τὸν εὐσεβεῖ ἀγῶνα τοῦ Προέδρου του καὶ διευθυντοῦ τοῦ ἡμωνύμου περιεδικοῦ κ. Μ. Γαλανοῦ. Οἱ θελήσαντες νὰ μειώσωσι τὴν ἡθικὴν ἀξίαν τοῦ ἀγῶνος τούτου διὰ μικρολογιῶν κενῶν ἐμαρτύρησαν ἀπλῶς τὴν ἀμβλύτητα τοῦ ὀρθοκρυπτικῶς των συναισθήματος, καὶ ἐτεκμηρίωσαν ἡθικὴν ἀνικανότητα εἰς τὸ νὰ ἐννοήσωσιν ἐλαττήρια καὶ πράξεις εὐγενεστάτων καθηκόντων. Εὐτυχῶς ἡ ἀπομόνωσις τῶν τοιούτων ἐπικριτῶν, ἡ ἐπιβολὴ τῆς κοινωνικῆς συνειδήσεως καὶ ἡ στάσις τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου ἐβεβαίωσαν ὅτι παρὰ τῇ ἱεραρχίᾳ ἡμῶν ὡς καὶ παρὰ τῇ λαφῷ πρωτανεύει τὸ πνεῦμα τῶν ἀρχαίων εὐσεβῶν παραδόσεων ἀποτελοῦν. ἐγγύησιν ἀσφαλῆ καὶ παρήγορον ὅτι ὁ λαὸς καὶ ἡ διοικούσα Ἐκκλησία γνωρίζουσι νὰ ἀγρυπνῶσι καὶ νὰ φρουρῶσι τὴν πίστιν ἀλύμαντον ἀπὸ ἀσεβῶν ψευδοθεωριῶν, αἵτινες ἀποτελοῦσιν ἔκρηξιν αὐτῶν τῶν θεμελιῶν τῆς ἀγίας ἡμῶν Ὀρθοδόξου.

Ἰδιαιτέρως δίκαιον εἶνε νὰ ἐξαρθῇ ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ ἡ ὅλη διαγωγὴ τῶν ἀγίων Συνοδικῶν, εἰς τοὺς ὁποίους καὶ ὀφείλεται ἡ ἐπελθοῦσα λύσις τῆς ἀλώσεως ἀλώθητον τὴν ἐμπιστοσύνην πρὸς τὸ ἀνώτατον διοικητικὸν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας Σώμα. Ἡ πολιτεία αὕτη τῆς Ἱ. Συνόδου ἐκράταίσε τὰς εὐσεβεῖς ἐλπίδας τοῦ ποιμνίου καὶ ἀπετέλεσε διδασκαλὴν σωφρονιστικώτατον διὰ τοὺς κληρικούς τοὺς μεταβαίνοντας εἰς Ἑσπερίαν, ἀπὸ τῆς ἐπόψεως δὲ ταύτης οἱ καρποὶ τοῦ ἔργου τῆς Ἱ. Συνόδου ἔσονται εὐεργετικώτατοι καὶ καθολικώτερον, ὅχι μόνον διὰ τὸ παρὸν ἀλλὰ καὶ τὸ μέλλον.

Τὰ ὀνόματα τῶν ἀγίων Συνοδικῶν, εὖτω πολιτευσάμενων, θύλουσι μείνει ἀνεξίτηλα εἰς τὸν σεβασμὸν τοῦ ὁρθοδόξου πληρώματος καὶ τὴν τιμὴν καὶ εὐγνωμοσύνην τοῦ ἔθνους.

Ἐκ τοῦ Συλλόγου τῆς Ἀναπλάσεως.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΚΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΕΥΓΛΩΤΤΟΙ ΛΟΓΟΙ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑΣ

Ὁ πέννης.

Ὁ πτωχὸς οὗτος ἔρχεται νὰ σὰς ζητήσῃ ἐλεημοσύνην καθ' ἣν ὦραν τὸ σκότος τῆς ἀρχομένης νυκτὸς τῷ ἀφίνει τὴν ἐλπίδα ὅτι δὲν θὰ ἀναγνωρισθῇ, ἀφῆκε τὴν μοναχὴ τὴν σου στείγη, διὰ νὰ ἐκλιπαρήσῃ ἀπὸ θύρας εἰς θύραν τὴν ἀθλίαν σου ὑπαρξίν. Ἀνήσυχος, τρέμων, μόλις τολμᾷ νὰ ἐμπιστευθῇ αὐτὸν εἰς τὸ σκότος. Ἀφῆκε τὸν ὕπνον καὶ πῶς θὰ ἐδοκίμαζε τὰς ἀπολαύσεις του, ἀφοῦ ἡ καταδιδώκουσα αὐτὸν πείνα τὸν ἀπομακρύνει ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του ; Ἀδιάφορον ὅτι ἡ βροχὴ καὶ τὸ ψῦχος τὸν διαπερῶσι καὶ τὸν παγάνουσιν αὐτὸς ἀγρυπνεῖ καὶ πλανᾶται, ἐνῶ σεῖς, ἐξερχόμενοι τοῦ λουτροῦ, μαλθακῶς ἐνδε-

δυμένοι, χωρὶς ἀντυχίαν διὰ τὴν ἐκαύριον, χωρὶς σκέψιν διὰ τὴν ἡμέραν, ἡ ὁποία περνᾷ, μὲ τὸ πνεῦμα βαυκαλιζόμενον ὑπὸ εὐχαρίστων ὁνείρων, θὰ παρακαθίστηται εἰς τράπεζαν, ἐν ἣ ἡ διαφίλεια ἀμειλλᾷται πρὸς τὴν ἀερότητα. Δὲν δύναται νὰ σὰς πλησιάσῃ ἡ χεὶρ τοῦ ἱκετευτικῆ ἐκτείνεται πρὸς ὑμᾶς εἶναι ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμούς σας εἰς τὴν πλέον ταπεινὴν στάσιν, σχεδὸν ἐσκυμμένος εἰς τὴν γῆν, καταβεβλημένος ἐξ ἔσου ὑπὸ τοῦ ψύχους καὶ τῆς πείνης, ζητῶν ἀπὸ σὰς ἐν τεμάχιον ἄρτου. Θὰ το δώσητε ; Ὁχι, δὲν θὰ λάβῃ ἀπὸ σὰς ἡ ἐξευτελιστικὴν ἀρνησιν, ἥτις θὰ ἐξενεχθῇ μὲ τὰς πλέον ὕβριστικὰς λέξεις. Καὶ ἀναγκάζεται νὰ ἐπιστρέψῃ, ὡς ἦλθε, μὲ κενὰς τὰς χεῖρας, ἐπικαλούμενος τὸν οἰκτον οἰουδήποτε, ἐν συναντῇ εἰς τὸν δρόμον, διὰ μέσου τοῦ βορβόρου τῶν ὁδῶν καὶ τοῦ σκότους τῆς νυκτὸς, ἐπανερχόμενος δὲ εἰς τὸν ἐλεεινὸν οἶκόν του δὲν θὰ εὕρῃ οὔτε πῦρ, διὰ νὰ τον θερμάνῃ, οὔτε τροφὴν διὰ νὰ μὴ τον ἀφήσῃ νὰ ἀποθάνῃ τῆς πείνης. Σὰς συνιστῶ, ἀδελφοί μου, τοῦτον τὸν δυστυχῆ. Ὅταν ἐπιστρέψῃτε εἰς τὰς οἰκίας σας, ὅπου τὸ ἐκχυρόμενον ἐκ τῶν λαμπτήρων φῶς ἐπανορθοῖ τὴν ἀπουσίαν τῆς ἡμέρας, ὅπου σὰς περιμένουσι τράπεζαι πολυτελέσταται, ὅπου θὰ κοιμηθῇτε ἐπὶ μαλακῶν κλινῶν, ἐθυμεισθε τὸν πτωχὸν τοῦτον τὸν μάλλον ἢ τὰ κατοικίδια ζῷα ἐγκαταλειμμένον, ὅστις δὲν ἔχει ὡς κλίνην ἢ ὀλίγον ἄχυρον, εἶναι δὲ ἐξηνητλημένος ὑπὸ τῆς πείνης καὶ τοῦ ψύχους. Ὑμεῖς, ὅταν μία σταγὼν ὕδατος περὶ ἃ διὰ μέσου τῶν τοίχων σας, ἀναστατώνετε τὸν κόσμον διὰ τὸν κατακλυσμὸν καὶ θέτετε εἰς κίνησιν ὅλους σας τοὺς δούλους· ἄλλ' ὁ πτωχὸς οὗτος, ὅστις, εἶναι κατάκοιτος, δὲν ἔχει τίποτε, διὰ νὰ τὴν ὑπερασπίσῃ ἐναντίον ὅλων τῶν κακῶν, τὰ ὁποῖα τὸν πολιορκοῦσι. Θὰ ἐβλέπετε λοιπὸν τὴν ἀθλιότητά του ἄνευ συγκινήσεως καὶ χωρὶς νὰ ζητήσητε νὰ τὸν ἀνακουφίσῃτε ; Θὰ εἴχετε καρδίαν τίγρεις ;

Ἐν Ἀθήναις

ΣΤΑΥΡΟΣ Ι. ΤΗΛΙΑΚΟΣ

ΕΥΣΕΒΗΣ ΟΔΟΠΟΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΤΑΦΟΝ ΥΠΟ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗ

Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔργον τοῦ ἀειμνήστου Ἰωάννου Σκαλτσούνῃ, ἐνῶ ἀφ' ἐνὸς συνεψίχει πᾶσαν τὴν πρὶν ἀπολογητικὴν ἐργασίαν του, ἐμπεριέχει καὶ εἰς ἕξοχον διατύπωσιν τὰς ἀγίας συγκινήσεις τῶν τόπων, ἐν οἷς ἔζησε καὶ ἐμαρτύρησεν ὁ Θεάνθρωπος Σωτὴρ ἡμῶν.

Ἀντίτυπα, ἀντὶ δραχ. 3 ἢ φρ. 3 ἕκαστον, πωλοῦνται ἐν τῇ γραφείᾳ τῆς Ἀναπλάσεως.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ὁ ὑψηλότης τῆς θεολογίας κ. Δουβουινιώτης ἐξεταζόμενος εἰς τὴν Δογματικὴν καὶ εἰς τὴν Λογικὴν, ὑπὸ Χρήστου Ἀνδρούτσου. Ἡ ἑλληνικὴ δογματικὴ ἐνότητις ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ὁ βεβλημένος ὁρκος, ὑπὸ Κ. Ν. Καλλινίκου. — Ὁ ὑπνωτισμὸς καὶ ὁ πνευματισμὸς. — Μύθος καὶ ἱστορία. — Τὸ γενναῖον αἷμα Πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας χαρακτηρίζων τὴν φιλαργυρίαν, ὑπὸ Σταύρου Ἰηλακοῦ. — Ὁ εἰρων. — Ὁ ἐπιδεικτικὸς. — Δῆλωσις τοῦ Συλλόγου Ἀναπλάσεως. — Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου λόγοι εὐγλωττοι περὶ φιλικότητος.

Ἐντυγραφεῖον : ΔΡΙΣΤ. ΔΙΑΔΗΣΜΑ

Ὁδὸς Βορέου ἀριθ. 6